

Yeryüzünotları

Sayı:2 Yaz'16

Düşünce & Kültür Dergisi

Pakistan'da Ramazan ve Bayram bir Başka...

Abdul Rehman (Mayar)

Makedonya'da Ramazan ve Bayram

Erdovan Shabanovski

Bosna Hersek Camilerinin Fonksiyonu

Merzuk Grabus

Endonezya'da Ramazan Ayı

Ainun Nuha Al Farisi

İslam Dünyasında Ramazan ve Bayram

SUNUS

Merhaba...

Yeryüzü Notları şehrimizde öğrenim gören 72 Millete mensup misafir öğrencilerimiz aracılığı özelde İslam Dünyasının genelde tüm dünyanın izlerini sürmek, medeniyet ve kültür birikimlerine kulak kabartmak, çağımızın acılarına, yaralarına gönlümüzü açmak amacı ile yoluna 2. Sayısı ile yoluna devam ediyor.

Mübarek Ramazan Ayı'nın gölgesini üzerimizde do-laştırdığı şu günlerde, "Yeryüzü Notları" dergimizin ikinci sayısının satır aralarında gezinmek imkânına da kavuştuk; elhamdülillah. "Yeryüzü Notlarının" asıl sahibi şehrimizde ve ülkemizde öğrenim gören misafir öğrencilerimizdir. Elimizdeki sayımızın doya konusu "İslam Dünyasında Ramazan ve Bayram" Misafir öğrencilerimizin kaleme aldıkları yazılarla İslam Dünyasının ortak sevinç ve heyecanı Oruç, İbadet ve Tefekkür Ayı Ramazan'ı ve Bayram kültü-rüne kulak veriyoruz.

Bu sayımızda kimiz zaman Batı Afrika'ya TOGO'ya göz gezdirecek, TOGO'LU Müslümanların Ramazan ve Bayram Kültürünün yaşandığı sokakların ara-sında gezecek, kimi zaman Güney Asya'nın 17.000 Adalık ülkesi Endonezya'da bir Ramazan Kutlaması Yürüyüşüne katılacağız. Bir yandan Şarkiyatçılı-ğın Orta Asya'daki ilk izlerini süreceğ, kimi zaman Bosna Hersek'in Camilerine cemaat olacağız. Yani yine yeryüzünün dört bir yanına satırlar arasında seyahat edeceğiz.

Yazılarımızın her biri şehrimizde öğrenim görmekte olan misafir öğrencilerimiz tarafından kaleme alın-dığından, olası imla, yazım vb. gibi yazım hatalarını hoş görmenizi dileriz.

Mübarek Ramazan hepimize güzellik ve hayır getirsin, Ramazan Bayramınız şimdiden mübarek olsun...

YERYÜZÜ NOTLARI

Düşünce & Kültür Dergisi

YIL:1 SAYI:2 / YAZ 2016

İpekyolu Uluslararası Öğrenci Derneği Adına

İmtiyaz Sahibi

Ebubekir ARMAÇAN

Yazı İşleri Sorumlusu

Ebubekir ARMAÇAN

Yayın Kurulu

Refik ÖZMEN

Ebubekir ARMAÇAN

Andi MİMİNİ

Halil İbrahim ŞENER

Grafik & Tasarım

okurajans | 0224 715 9 715
grafik@okurajans.com

İletişim

Kayhan Mh. Kirişçikızı Çıkmaızı

No:12/2 Osmangazi / BURSA

Tel : 0224 220 08 59

E-mail: ipekyolubursa@outlook.com

Dergide yer alan yazıların bir kısmı, Türkiye'de eğitim gören misafir öğrenciler tarafından kaleme alınmıştır. Okuyucuların bu hususu dikkate almalarını rica ederiz.

Yazılardan yazarlar sorumludur.

Pakistan'da
Ramazan ve Bayram
bir Başka...

8

Özbekistan'da
Ramazan

12

Karaçay-Çerkez
Cumhuriyetinde
Ramazan

16

Ümmet Şuuru

32

Bosna Hersek
Camilerinin
Fonksiyonu

36

Nijer'de Ramazan
ve Bayram

42

içindekiler

18

Kardeşlik

22

Togo'da
Ramazan Ayı

26

Makedonya'da
Ramazan ve Bayram

46

İslamofobi
ve Sebeleri

58

Ey Suriyeli Çocuğum
Üzülme

66

Endonezya'da
Ramazan Ayı

BİZİM KİMLİĞİMİZDİR RAMAZAN

Akşam kente bir Meryem gibi girer
Bir çocuk kutsal bir çocuk doğurur gibi

Onca okuduğum şiirlerin içinde bir şiir, mısraların içinde azade, her aklıma geldiğinde boğazıma tıkanan bu mısraları; İslam kültürüyle yoğrulmuş, tarihi bir kentin bir sokağında veya cami avlusunda, yaz aylarında cemaatle iftar açmamış hiçbir insan anlayamaz. Sabahla birlikte o kutlu savaşa başlar insan. Sıcakla, nemle, yorgunlukla, susuzlukla, açlıkla ve düşmanların en çetini nefisle.

Öğleyi aşip ikindiye yol aldığınızda sinirler titremeye başlar taşın oynamasına. İkindiden sonra hayret edersiniz suyun sihri ve nimetlerin içindeki azizliğine. Ve derken toplanır bütün şehir akşamın mahşeri sesine. Dil susar, yalan küser, göz buğulanır harama. Yalnız Rabbin ayet_i kerimesi doldurur bütün gönülleri: "Ruh ve meleklerin saflar halinde duracakları gün; Rahman'ın kendilerine izin verdikleri dışında olanlar konuşmazlar.

(Konuşacak olan da,) Doğruyu söyleyecektir." (Nebe Suresi, 38) O mahşer gününün gölgesini yaşar ins ölümünden önce. Her söz, her hareket her bakış, her susuş samimidir. Aşk in beleyiştteki, özlemdeki doğuşuna şahit olur maşuk. Ve tam 14 asırdır yeryüzünün en güzel sesi kaplar göğü. Bu ses akşamın sesidir. Huzurun, denizin ve aşkın sesidir. Meryem gibi girer akşam, müminlerin gönlüne, Meryem gibi saf ve tertemiz bir akşam ezanı doldurur yeryüzünü. Bu akşam vaktidir işte müminleri alından damgalayan. Yeryüzünü hak ve batılın sınırları ayıran. İslam ülkelerinin arasında çizilmiş bütün sınırları yok sayan bu kutlu iftar vaktidir.

Allah'ım önümüzdeki Ramazan'da bize Mescid'i Aksa'nın bahçesinde iftar açmayı nasip et. Ve ey oruç çıkar bizi karanlık kuyudan, yık kardeşlerin arasındaki utanç sınırlarını...

Editör

Refik ÖZMEN

Bismillahirrahmanirrahim...

Yeryüzü Notları, İpekyolu Uluslararası Öğrenci Derneğimizin misafir öğrencilerimize açtığı gönül kapılarından biri... 2. Sayısı İslam Dünyasında Ramazan ve Bayram konulu. Her bir yazı coğrafyamızın solüğünü evimizde hissettirecek şekilde samimane olarak kaleme alınmış. Emeği geçen tüm misafir öğrencilerimize ve yol arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Ramazanın heyecanını yaşadığımız mübarek günlere eriştik, elhamdülillah. İnsanoğluna bireyden topluma fitratına dönüş imkânı bahşeden Ramazan, İslam Dünyasına hitap eden bir ikram değil yalnızca. İnsanın temel ihtiyaçları karşısında kendisine dur diyebilmesinin kapılarını ardına kadar aralayan Ramazan, savaşlar, ekonomik buhranlar, siyasi istikrarsızlıklar, işgaller ve duyulan duyulmayan tüm zulümler ile adeta keşmekeş içerisinde çıkamayan tüm dünya insanlığını da tefekkür imkânı bahşeden, Âlemlerin Rabbi Allah'ın insanoğluna arınması için sunduğu bir ikramdır.

Merhamet, 21. YY 'da insanoğlunun yitiği... Kitle iletişim araçları aracılığı ile her dakika savaş, açlık, zorunlu göç, hastalık, doğal afetler nedeni ile yaşamlarını yitirmiş çocukların, kadınların, yaşlıların, muhtaçlarının, acizlerin görüntüleri şeritler halinde gözlerimizin önünden geçip duruyor. Bu

çağda yaşadığımız "duyarsızlaşma" ile kavramsallaştırılacak bir durum değil. Bu daha ziyade "merhametimizi" yitiriyor oluşumuzla tanımlanabilir. Duyarsızlaşma giderilebilir; lakin merhametsizlik kalbin işlevsizleşmesi anlamına geldiğinden geri dönüşü olmayan bir hastalık mahiyetinde... Kıyıya vuran cansız bebeler, vücutları bomba ve mermilerle parçalanmış insanlar, yıkılmış, harabeye dönüş şehirler, umudunu ve yaşama sevincini yitirmiş muhacirler... hepsi birer tüketim nesnesi haline gelen "imaj" dan ibaret hale dönüşüyor. Sosyal medyada hemcinsinin cansız bedenini görüntüleyen, teknolojinin ürettiği soğuk ve mekanik, birkaç simge dışında hiçbir kayıt düşmeksizin bir tıkla "ötekinin" mutluluk pozlarına gözünü sabitleyen "insan" ne ölümü tefekkür ederek, hayatın hakikatini fitratının izini sürerek idrak edebiliyor, ne de bir başkasının mutluluk pozları üzerinden kendi heybesine bir saadet kıvrıntısı devşirebiliyor. Kıyıya vuran da, başkasının mutluluğu üzerinden de mutsuz olan insan...21 YY insanı kaçacak, sığınacak bir liman arıyor. Her gün gazetelerin köşe başlarında, TV'lerdeki hararetli tartışmalarda nereye gittiğimiz, nereye gidebileceğimiz, nereye sığınabileceğimiz üzerine konuşuluyor, tefekkür ediliyor.

İlahi kelim Kur'an-ı Kerim ide-

al toplumsal değişimi, bireysel dönüşümün imkânı üzerinden vaat eder. Bireysel dönüşüm için her yıl Ramazan iklimine muhatap oluyor insanoğlu. İşte bu manada, Ramazan yeme-içme vb. temel ihtiyaçlar üzerine bina edilmiş bir yaşam biçimini değiştirmek üzere her yıl karşımıza çıkan bir ab-ı hayat gibi adeta. En temel ihtiyaçları noktasında kendisini tutup terbiye edebilen insan, tüketerek asla elde edemeyeceği bir huzurun içine dalar. Bu Allah'ın insanoğluna sunduğu nimetlerden en büyüklerinde biridir elbet. Merhametin, suların sıcakta buharlaşıp usulca uçup kaybolduğu gibi, evlerimizden, sokaklarımızdan çekip giderek öksüz bıraktığı kalplerimizin yeniden yeşermesi Ramazan'ın getirdiği rahmet bulutları ile mümkün. Ve dahi tüm dünyanın ihtiyacı olan merhamet, Ramazan Ayı'nın her yanından sarkan meyveler misali alıcılarını bekliyor.

Rabbimiz, merhametli ve adil bir toplumun inşası için bizleri memur eylesin, ömrümüzü Ramazan kılsın... Ramazan evlerimize, ülkemize ve tüm İslam Âlemine hayırlar getirsin, gelecek Ramazan Bayramınız mübarek olsun...

Başkan

Ebubekir ARMAĞAN
İpekyolu Uluslararası
Öğrenci Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

Pakistan'da Ramazan ve Bayram bir Başka...

 Abdul Rehman (Mayar) / Pakistan
Uludağ Üni. İlahiyat Fak.

Allah CC tarafından Mümin Müslümanlara bir ikram olan, kadir gecesi de içinde olan, Ramazan ayı. Her günü bir bayram olan bu ay, Pakistan'da gelişinden iki hafta önce her yerde hazırlıkları görünür oluyor. Her yerde ramazana mahsus, yiyecek, içecek bulunuyor. Marketlerin önünde tezgâhlar eklerler, evlerde yapılan değişik çeşitli turşular, 'Açar' denilen turşu özellikle, çeşitli meyvelerden yapılan reçeller satarlar.

Şaban ve Ramazan ayını bağlayan gece, ayı görmek için büyük şehirlerde 'Rüyeti hilal Committee' (Hilali Görme Kurulu) yüksek yerlerden teleskopla ayı görmek için otururlar. Akşam namazdan sonra çocuklar, gençler ve yaşlılar hepsi heyecanla yüksek binalara, yerlere çıkıp

ayı ararlar. Akşam namazdan yarım saat sonra televizyonda 'Rüyeti Hilal Kurulu' yarın ramazan olup olmadığını kararını açıklıyor, kararın açıklamasıyla bir anda bütün şehirde silah sesleri çıkıyor, yasak olduğuna rağmen insanlar duramıyorlar.

Aynı gece yatsı namazdan sonra hatim teravihi başlıyor. Neredeyse bütün camilerde teravih namazı hatimle kıldırıyor, bazı camilerde her yedi günde hatim bitiriyor. Okullarda ramazanın ilk hafta okullara tatil oluyor, hayatın düzeni değişiyor, devlet dairelerinde çalışma saatleri 5 saate indiriliyor. Beş vakit namazlarında camiler dopdolu oluyor, namaz vakilerinin öncesinde de sonrasında da camiler hep kalabalık oluyor zikir ederler, Kur'an okurlar. Namazlar öncesi ve sonrası

camilerde İmam tarafından vaaz edilir. Vakit iftara yaklaşırken her yer kalabalık oluyor, ceddelerde, çarşılarında kurulan yiyecek ve içecek tezgâhların üzerine insanların yığın oluyor. Her kes 'Pakora', 'Samosa' denilen yağda kızarılmış börekleri almak için tezgâhların önünde bekler, her kes acele eder.

İftara yarın saat kala bütün yollar trafikten dolayı kapalı oluyor. Yolların kenarlarında ellerinde hurma tutan ve bazıları da şerbet yapık yol kenarlarında durular ezan başlar başlamaz yolda geçen herkesi hurma ve şerbet uzatır. Çoğu yerlerde sofralar kurulur eve geç kalanlara sofrasına oturmaya çağırılır. Kısacası her yer birer iftar sofrası haline gelir. Orucu ilk önce hurma ile ve ufak tefek meyve yiyip herkes namaz için camiye gider, namazdan sonra yemek sofrası kurulur. Her komşu pişirdiklerinden komşusunagönderir, iftar sofralarında yemekler sığmayacak kadar yemek çeşitleri oluyor. İftarlarında neredeyse her

evde olan kırmızı şerbet iftara daha da tad katar. İftardan sonra çocuklar, gençler, yaşlı amcalar hepsi teravi için camiye gider, yaklaşık bir büyük saat teravih sürer. Teravihtan sonra genellikle suhura kadar kimse uyumaz herkes dışarıda oluyor, çoğu dükkanlar, bakkallar açık oluyor suhura kadar.

Bu düzen ramazanın sonuna kadar gider. Ramazanın son on gününde genellikle gençler itikâftaoturular, her camide en az bir kişi oturur, şehir merkezinde olan camilerde ise 10 kişiden fazla itikaf ibadeti yapmak için oturur. Bayramın ilk gününde olsa ramazanın ilk günü olsa, her sene Pakistan bir ülke olduğu halde değişik yerlerde farklı farklı günlerde Ramazan başlar ve aynı şekilde Bayram oluyor.

2012'de olsa gerek çok üzümlere bunu söylüyorum bunu, Pakistan'da üç ayrı ayrı günde Bayramın ilk günü kutlandı. Bayrama üç gün kala alışveriş merkezleri çok kalabalık oluyor herkes bayram için yeni ayakkabı, elbise vesaire almak için ailece çıkar, bayramda gelecek misafirler için kuruyemiş, kurabiye ve tatlılar alırlar. Ramazan ayı ve Şevval ayını bağlayan gece ise ramazanın başlangıcını silah sesleriyle başladığı gibi Bayram ayını hilali görüldüğü an aynı şekilde insanlar kendilerinden geçerler ve havada silah ateşi yaparlar. Çok tehlikeli olduğuna rağmen yapılıyor. **O gece çocukların ellerini ayaklarını kına sürerler, yeni elbiselerini ütülerler çok heyecandan geç saatlere kadar uyuyamıyorlar.**

Bayramın ilk günü, sabah hep birlikte kahvaltı yapar, ondan sonra Bayram namazı kılmak için ailece çıkarlar. Bayram namazı çoğu yerlerde açık meydana,

futbol sahalarında kılınır. Namazdan sonra bayram kutlamaya başlarlar, namazdan sonra akraba ziyareti başlıyor ve üç gün sürüyor ziyaretleri. Çocukların bayramı bir başka oluyor.

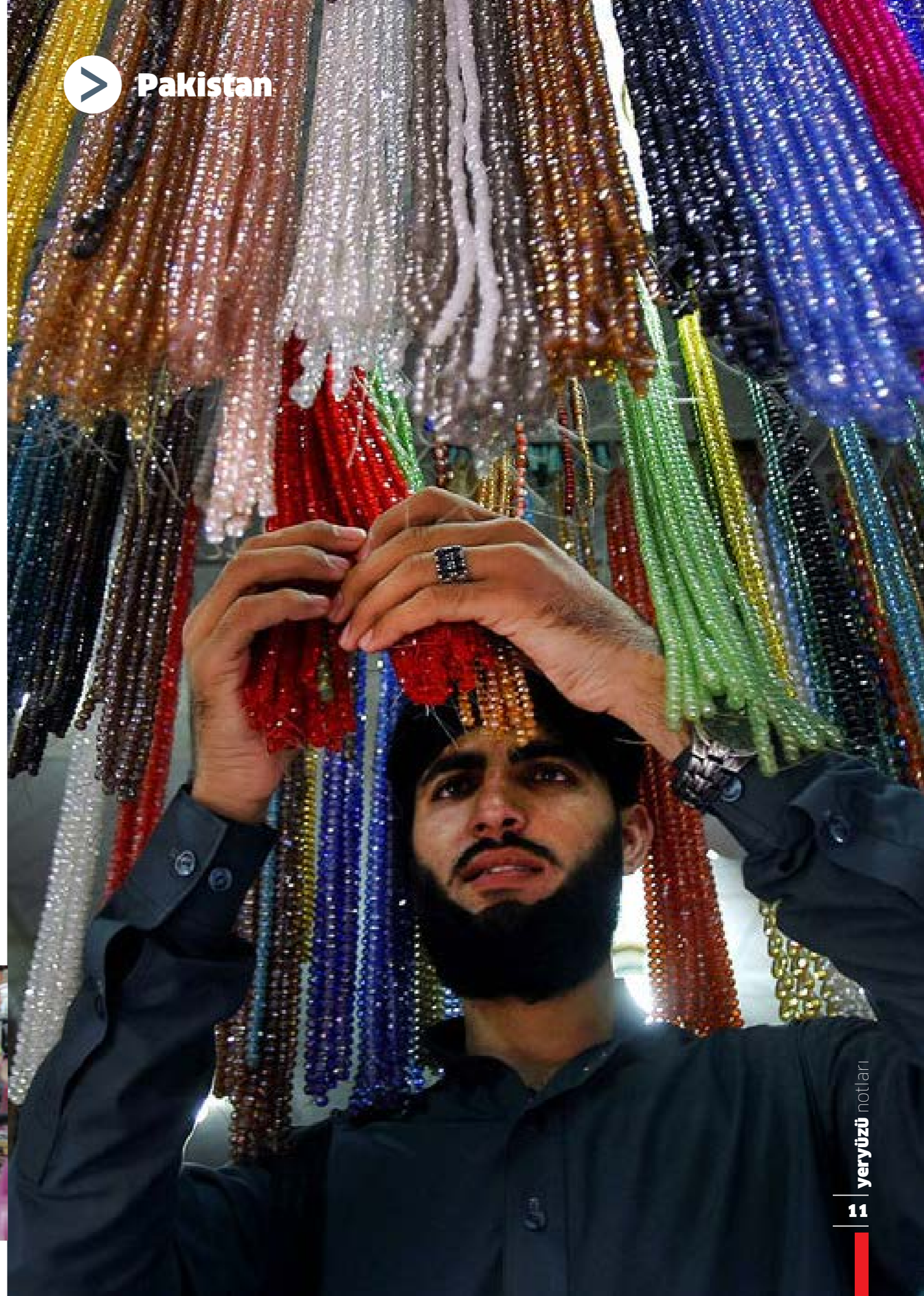
Herkesten bayram harçlığı alır, bayram olduğunu her yerde onların grup grup dolaşmasıyla ve giydikleri güzel parlak kıyafetleriyle belli ederler.

Ev ev dolaşır ve bayram şekerleri toplar, şekerle beraber para verenler de oluyor. Her bayramda göçebe insanlar şehirlere süslenmiş develeriyle ve atlarıyla birlikte gelir, büyük meydanlarda toplarlar ve her çeşit başka oyunları oluyor, çocuklar biriktirdikleri paralarıyla oraya gidip develere binerler, değişik oyunları oynarlar, yiyecek ve içecekleriyle harcarlar.

Her ne kadar da farkında olmasak da, modern teknoloji ve ilerleme çağı denilen bu çağda insanların kendi kültürüne yabancılaşması, her ilerleyen gün aslımıza eski bir nesne olarak bakan zihniyet, gençlerimizi uzaklaştırıyor.

Gençlerimizin kahramanları olması gereken asıl kahramanlarımızı unutturup, hayali kurgulardan ibaret aslı olmayan fakat batı dünya görüşünün canlandığı

nesnelere kahramanlaştırılıyor. Ramazan, bayram gibi bütün öz mutluluk günlerimiz her gün gittikçe basitleşiyor, sıradan günler haline geliyor ve yerine hiç özümüzle alakası olmayan batının kutladığı günler kutsal günlerimizin yerleri almaktadır. Kültürümüz keza, aile yapımız keza her şeyin farkında olmadan unutmaktayız. Umut her zaman varsa, gayret eden de olacak, Allah gayret edenin yardımcısıdır, kim olursa olsun. Geleceğimiz ak olsun, gençlerimiz gerektiği gibi yetiştirilsin düşünen, söyleyen ve uygulayan insanlardan yoksun olmadık çok şükür, Allah geleceğimizi hayır, günümüzü o hayırların vesilesi kılınsın.

Yadgar NAMAZOV
U.Ü. İlahiyat öğrencisi

Ramazan gelince ailemizde bu kutlu şerifin geldiği belli olurdu. Ama biz bunu anlamazdık. Yani evimize sanki birisi gelecekti. Bu gelecek olan ne meşhurbirisiymiş gibi gelişine hazırlıklar yapardık. Sadece ailemizde değil, bütün memlekette de abadlık (temizlik) yapılır, ramazana ait helvalar, "nişalda" tatlısı yapılırdı. **"Nişalda" tatlısı bizde sadece Ramazan ayında 'yetmek' adlı bitkinin kökünün kurutulması, suda kaynatılıp, daha sonra da bunu yumurta akı ve şeker şurubu ile karıştırılması ile yapılır. Bu tatlımızın faydalı tarafı mideye iyi gelmesi ve sindirimi kolaylaştırmasıdır. Onun için özellikle ramazan ayında yapılır. Bu tatlı geleneği babadan oğula geçerek yapılır.**

Pazarda satışı ise kadınlarındır. Tabi iftarlarımızda da Buhara'da dünyaya gelen ünlü tıp bilgini İbni Sina tarafından tarif edildiği söylenen ve günümüzde de soframızın en lezzetli yemeklerinden biri sayılan Özbek pilavı (Pirinç, sarı-havuç, soğan, nohut, et) samsamız (et, soğan, yağ),

Semerkant Patır Nanımız (tandır ekmeği) da sofralarımızda eksik olmaz. Böylece görmüş olurduk, bu ay (ramazanda)'da herkesin farklı olduğu, insanların birbirine muhabbetle davranışını, sevincini. Eee tabii ki bu meşhurun bereketi, sevinci işte. Küçükken hep diyorduk keşki her ay gelse de bereketlendirse.

Türkiye'de misafir öğrenci olarak bu meşhurun bereketini burada daha yaygın ve geniş bir şekilde olduğunu gördüm. Her gün iftar çadırlarını mı, ihtiyaç sa-

hiplerine olan münasebeti mi dersanız, ecdat Osmanlı geleneğini devam ettiriyorlar. **Bayramda ülkemizde 1 gün resmi tatil oluyor (Özbekistan'da Ramazan Bayramı sadece bir gün). Aynen buradaki gibi büyükler ve akraba ziyaretleri oluyor. Özbekistan'da Ramazan Bayramı'na "Hayit" Bayramı deriz... Arife günü ise geleneksel Özbek pilavı yapılıp komşulara dağıtılır.**

Ramazanimiz hep bereketli, sevinçli ola, Bayramımız mübarek ola.

Dua ve Muhabbetle...

Yeryüzünotları

Karaçay-Çerkez Cumhuriyetinde Ramazan

Alim Botaşev

Uludağ Üni. Sos. Bil. Enstitüsü
Yüksek Lisans

Ramazan Bayramı Müslümanların ortak bayramıdır.

Karaçay-Çerkez Cumhuriyetinde bir çok millet bulunmaktadır.

Her milletin, her yerde olduğu gibi farklı kutlama şekilleri vardır. Ben Karaçay milletinin Ramazan Bayramı'nı nasıl kutladığını anlatmak istiyorum.

yaşayan kişiler için yemekler yapıp dağıtılır. Sonra Ramazan ayı başlar. İftarlar hem evde hem camide verilir. Camide şu şekilde olur. Kasaba ahalisi Ramazan ayının günlerini paylaşarak 30 gün sırayla iftar verilir. Ucuz olduğu için en çok koyun kesilir. Ramazan ayının gene son iki gününde yemek yapılır, vefat edenler ve hayatta kalanlar için dağıtılır. Kadir gecesinde millet camide toplanır. 100 rekât namaz kılar.

Ramazanın son gecesinden itibaren Karaçay'ın âdetine göre çocuklar yüzlerini boyarlar. Kimse tanımasın diye farklı elbiselere bürünerek her evin kapasını çalar ve dua şeklinde şiir okurlar. Okudukları şiir için de ev sahiplerinden para alırlar.

Bayram namazı kılınır, bitiminde ailece mezarlığa gidilir. Vefat edenler için dua edilir ve akraba, komşu ahali ziyaretleri başlar.

Kardeşlik

JONA PARROJ/ARNAVUTLUK

Uludağ Üni. İktisat
Yüksek Lisans

"Aynı dili kullananlar değil, aynı duyguları paylaşanlar daha iyi anlaşılır..."

MEVLANA

Kardeşlik... Toplumda ayrılıktan, hoşgörüsüzlük ve kavgadan şikayet edilen her konuşmanın üzerinde odaklandığı kavram. Bayramlarda ve benzeri özel günlerde devlet ileri gelenlerinin, sanatçıların, iş adamlarının mesajlarının ana fikri. Partilerin, sendikaların, derneklerin yetkili ağızlarının temel vurgusu. cuma vaazlarında, hutbelerde, vaizlerin her vesileyle cemaatine hatırlattığı birlik formülü.

Kardeşlik aynı değerlerde buluşup, ortak bir hedefe kararlı yürüyüştür. Bu bilinç, kardeşlik ortak paydasında hayatı yeniden anlamlandırmaktır. Kardeşlik "BEN" in "BİZE" dönüşümüdür. Yalnız 'kendi için' olmaktan öte 'başkaları için de' olabilmektir.

Toplumda güven ve huzur ortamı yaratan insanları yalnızca insan olmaları nedeniyle birbirine bağlayan bir değerdir. Çevrendeki insanların sana ihtiyaçları varken onların yanında olmak onlarla mutluluklarını acılarını paylaşabilmektir.

Dünyanın başka bir ucunda acı çeken, muhtaç olan, uzatılacak bir el bekleyen insanların yardımına koşmaktır. Başka yerlerde birileri savaş mermileri altında yarı aç, her şeyden mahrum yaşarken yatağında rahat uyumamaktır.

Kardeşlik; akrabalık bağının kan, gen, renk ve toprak bağlarının önüne geçmesidir. Sığ, bencil, çarpık bir dünyadan, erdemli, seviyeli bir değişim özlemidir. Kardeşlik, toplumsal açılmada yön. Yön bulmada ise pusuladır.

İnsan toplumsal bir varlıktır ve tüm ihtiyaçlarını tek başına karşılayamaz. Bu

nedenle toplumda diğer insanlarla birlikte yaşamak zorundadır. Daha huzurlu ve sağlıklı bir toplum için de insanların birbirlerine tahammül etmeleri ve farklılıklarla saygı duymaları gerekir. İnsanların dillerinin ve renklerinin farklılığı birbirlerinden uzaklaşmalarına sebep olmamalı sevgiyi ve yakınlaşmayı sağlayan bir unsur olmalıdır. Çünkü farklılıklar bir toplum için ayırıcı nitelikler değil kültürel zenginliklerdir.

Dokuzseneden beri Türkiye'deyim ve şimdi bir yüksek lisans öğrencisiyim. Okuduğum üniversitede bir sürü arkadaşlarım var. Bunların içinde hem türk hem yabancı arkadaşlarım var. Bu arkadaşlarımla artık kardeş gibiyiz. Birlikte bir çok güzel şey paylaşıyoruz bu da aramızdaki bağlarımızı daha da güçlendiriyor.

Ben ve benim gibi, Bulgar olsun, Azeri olsun, Gürcü olsun, Afgan olsun bir çok yabancı arkadaşım Türkiye'ye üniversite okumak için geldik. Her birimizin farklı bir dili, bayrağı, kültürü var. Fakat hepimiz aynı bayrak altında aynı toprakta ortak bir amaç için kardeşlik duygularıyla buluştuk. Elbette başlangıçta hepimiz farklı sıkıntılar çektik. Kimimiz ailemizi kimimiz alıştığımız arkadaşlarımızı kimimiz ülkemizi özledik. Fakat bizi buraya bağlayan burayı ikinci vatanımız saymayı sağlayan bu ülkedeki insanların misafirperverliği, içten yaklaşımları, hoşgörülerini ve iyi niyetleriydi. Burada kurduğumuz arkadaşlıklar dostluklar aramızda bizi ayakta tutacak en büyük kazancımız oldu belkide...

Paylaştığımız güzel şeyler aramızdaki bağı güçlendirerek bizleri birbirimize

Kardeşlik

daha çok bağladı. Hepimiz farklı milletlerden olsak da paylaştığımız onlar duygu ve düşüncüler zaman içinde aramızdaki farklılığın sevgiyle, hoşgörü ile eritilebileceğini asıl olanın insanın insan olmasından dolayı kazandığı değer olduğunu bizlere gösterdi.

İnsan hayatında şan, şöret, güzellik, dünya malı hep gelip geçicidir. Baki olan ve bize fayda sağlayan ise insanlarla kurduğumuz dostluk, kardeşlik ve barış köprüleridir. Bizim önceliğimiz bu barış köprülerini kurmak ve onları güven gibi kardeşlik gibi sevgi gibi değerlerle sağlamlaştırmaktır. Çünkü bunlar var olduğu sürece biz de varız. Yoksa hayatını sadece materyalist bir düşünceye bağlayan insan yaşayan bir ceset gibidir.

İnsanların dillerinin ve renklerinin farklılığı, birbirlerinden uzaklaşmalarını değil, sevgiyi ve yakınlaşmayı sağlayan bir unsur olmalıdır. Kardeşlik insanın kan bağıyla, ırk, din, dil farkı gözetmeksizin bir araya gelip dünya barışı için el ele vermesidir. Örnek verecek olursak şimdi Türkiye'ye gelen yabancı arkadaşlarla olan kardeşlik köprümüz. Mesela hepimiz farklı ülkelerden geldik ve aynı bir dil altında güzel bir kardeşlik bağı kurduk.

Ayrıca toplu yaşanan yerlerde kardeşlik bağının olması o ülke için paha biçilemez bir kazançtır. İnsan olmanın en büyük özelliği ve insanın en önemli görevi, karşısındaki insana iyi davranmak, hatalarından dolayı affedici olmak, hoşgörülü davranmak ve bütün insanlığın huzuru ve mutluluğu için çalışmaktır.

Nitekim yeryüzünde birlik, beraberlik, ve kardeşliğin olduğu bir yerde çözülmeyecek problem üstesinden gelinmeyecek zorluk yoktur. Çünkü o zaman dağlar gözümüzde küçülür ufak bir kaya olur, deryalar birer damla olur. Birinin derdi hepimizin derdi olur. Birinin sevinci hepimizin yüzünü güldürür. Hepimizin yüreği bir atar ve herkes için hayat daha yaşanır ve kolay hale gelir.

İnsanlığa aydınlık saçan Türk büyüğü Ahmet Yesevi'nin "Sevgi tohumları ekelim ki, sevgi çamurları yetişsin!" öğüdünü unutmamak gerekir.

Hazreti Muhammed:" Mü'min, geçinen ve kendisiyle iyi geçinen kimsedir. Sevme-yen ve sevlmeyen kimsede hayır yoktur. Birbirini seven iki kimseden Allah katında en sevgili olanı, arkadaşımı daha fazla sevendir." diye buyurmuş. Bu sözle bile kardeşliğin önemine vurgu yapılabilir.

Kısacası dünyanın neresinde giderseniz gidin kardeşlik kan bağı demek değil, aynı şeyleri hissedebilmek ve paylaşabilmektir...

Yeryüzü notları

Togo'da Ramazan Ayı

Traore Tadufic Kassa

Uludağ Üni. İlahiyat Fakültesi Öğrencisi

Batı Afrika'da bulunan Togo Cumhuriyetinde 6,5 milyon nüfusünde yaşayan Müslümanların oranı %25-30 arasındadır. Ramazan ayı Togo Müslümanlar için de önemli bir aydır. Togo laik bir ülkedir ve dolayısıyla Müslümanlar İslam dinini günlük hayatlarında kesintisizce sürdürmektedirler.

Togo'da resmi anlamda miladi takvime itibar edilmektedir. Bunun için çoğu Müslüman Ramazanın başlangıç günü konusunda pek anlamamıyor. Bunun için bazı Müslümanlar kimi bir günlük farkla erken veya geç olacak şekilde başlar Ramazana. Fakat bayram günü konusunda ise herkes aynı günde Ramazan Bayramını kutluyor. Buradaki mesele Ramazan ayının 29 veya 30 günlük olmasıyla ilgili farklı kanatların bulunmasında yatmaktadır. Fakat bu sorun ülkedeki dini adamların önderliğiyle çözülmektedir.

Ramazan Ayı'nın gelmesinden önce her mahalle imamı, Ramazan adabı, şartları, sünnetleri, farzları, Ramazan orucuyla ilgili vb. konular hakkında Müslüman halkını bilinçlendiriyor. Bazı camilerde

ve bazı radyo kanallarında canlı yayın esnasında soru cevap şeklinde Ramazan bilgilendirmesi oluyor. Her ailede Ramazan coşkusu yaşanıyor; çocuklar, gençler, büyükler, herkes coşku içindedir. Müslüman aileler özellikle Ramazan ayı için gıda temini sağlamak için çarşıya koşuyor. Mısır unu, pirinç, makarna, kuru fasulye, et, balık, salça, değişik sebzeler, hurma, şeker, toz veya sıvı süt, çay ve kahve malzemeleri vs. ürünler, çoğunlukla tüketilenlerdir. Müslüman çocukların kimi aç kalmaktan korkusuna kapılır kiminin ise hiç umurunda değildir. Çocukların arasında bazen Ramazan ayında kimin daha fazla oruç tutacağı hakkında bir yarışma söz konusu oluyordu. Bazen

aralarında az sayıda oruç tutanlarla şakalaşarak dalga geçerlerdi. Ramazan Ayı bazen okul tatiline denk gelirdi ve çocuklar oruçlu olmalarına rağmen oynamakla o kadar meşgul olurlar ki, iftar saatine varmadan enerjilerini tükenmiş oluyorlar ve geri kalan zamana dayanamayınca gizli bir şekilde orucunu bozanlar olur. Fakat bunu hiç kimseye anlatmazlar.

Ramazan Ayında her bir Müslüman elinden geldiği kadar her şeyi mükemmel yapmaya gayret eder. Namazla ilgili tembellik yapanlar namaza daha fazla gayret ederler; namazlarını geç kılanlar da namazlarını tam zamanında ve cemaatle kılmaya çaba sarf ederler; oruca alışkın olmayanlar da kendilerine güven katmaya çalışırlar. Bazıları da aylarca, yıllarca süren bekâr yaşamlarına, Ramazan Ayı yaklaşırken ya da bizzat Ramazan ayında, son vermeye kararlaşırlar. Bunun için **Ramazan Ayı Togo'da bazı vatandaşlar için bir devrim ayıdır. Kimi dünya evine girmek için, kimi ise İslam'a ilk adımlarını atmak üzere şehadet getirmek için Ramazanı bekler. Yani bu vatandaşlar Ramazan ayında İslam'a girerdi ve Müslümanca bir hayat sürerler. Buna birçok kere şahit olmuşumdur.**

Ramazan ayında genellikle sabah namazından sonra insanlar biraz uyuyorlar. Çünkü gecenin büyük bir kısmı ibadete ayarlamışlar ve dolayısıyla sabah namazından sonraki uyku, günlük işlerinde uykunun tesirin altında kalmamak için bir çözümdür. Gün boyu işçiler işlerinde, ev hanımlar ev işlerinde, çocuklar ise mahalle sokaklarında, futbol sahalarında. Herkes günlük hayatına dalmış oluyor bu şekilde. Öğleden sonra saat ikiden itibaren devlet işyerleri hariç Müslümanlara ait işyerleri kapanmaya başlar ve Müslümanlar bazı mahallelerde açık havada Müslüman âlimler tarafından verilen vaazlara katılırlar. Orada vaaz veren dini şahsi Kuran-ı Kerim'in mealini bir buçuk saat boyunca Arapçadan yerel dile tane tane açıklar ve sonra Müslümanlara soru sorma fırsatı sunar ve o da onların sorularına cevap verir. Son olarak ta orada bulunan cemaat için, İslam âlemi için, savaşta olan ülkeler için, hastalar, ölümler, gençler, iş adamları ve devlet için dua okunur. Nihayetinde herkes dağılıp kendi evine döner. Bazıları "Ramazan ayı

bir kampanya ayıdır" derler.

Akşam ezanı okunmadan önce bazı hayırsever Müslümanlar, camilere götürmek üzere soğuk veya sıcak içeceklerden, çeşitli meyvelerden, ağır yemeklerden oluşan değişik iftar menüleri hazırlarlar. Bu iftar menüleri hem mahalledeki Müslüman vatandaşlar için hem de akşam iş yerlerinden evlerinedönen Müslüman vatandaşlar için hazırlanırdı. Yoldan geçen her vatandaş gelip istediği miktarda iftarını yapar ve oradaki cemaatle akşam namazını kılar ve eve dönüş yoluna devam ederdi.

Akşam namazından sonra bazı mahalle büyükleri hanımların hazırladığı hafif yemekleri yemek üzere eve dönerken bazıları ise zikir yapmak amacıyla camide kalır ve hanımları onlara hafif yiyeceklerden oraya getirirler. Yatsı namazın ardından teravi namazı kılınırdı. Bütün mahalle sakinleri camiye doğru koşar. Kimi cami içinde bir yer ayarlamak için erken gelir seccadesini yere sererdi kimi dışarıda serin havada gelip namazın başlamasını bekler. Teravi namazı genel-

likle on (10) rekâttan ibarettir. On rekât-tan daha fazla teravi namazı kılınır bazı camilerde; fakat millet bu camilere pek gitmez. O camilerde çoğu zaman Ramazan Ayı sonuna kadar Kuran-ı Kerim'in hatmi yapılırdı. Nitekim millet içinde kısa süreler okunan fazla zaman sürmeyen teravi namazın camilere gider. Bunun için özellikle gençler arasında özel kodlar vardır; mesela biri arkadaşına: "bugün teravi namazı için uçak bileti alalım" dediğinde içinde hızlı bir şekilde teravi namazının kılındığı bir camiye gidelim demektir. Biri de "tren veya otobüs bileti alalım dese" içinde biraz hızlı bir camiden bahsedirdi demektir. Biri de "gemi biletini alalım dese" o zaman içinde yirmi rekât teravi namazı kılındığı camilerden bahsetmiş olur. Bunun için aralarındaki teravi namazın kodlarına göre kendilerince sabitleştirdikleri camiler vardır.

Bazen, teravi namazından sonrasema-daki ayın çok aydınlık olduğu bir gecede, genç erkekler açık bir yerde oyalama amaçlı bir güreş yarışması düzenlerler. Bu yarışmalar gece saat on bire kadar sürerdi. Sonra herkes yorgun bir şekilde

eve döner.

Sahur vakti gelince mahallenin gençleri grup halinde evden eve davullarıyla, bir koro oluşturarak ilahiler, kasideler okuyarak sahur hazırlayacak fakat uykuya dalmış mahalleliyi uyandırırılar. Uyanan mahalleli bu gençlerin gürültülerinden kurtulmak için hemen birkaç hediyeler verir, yoksa bu gençler yoruluncaya kadar ilahi söylemeye devam ederler.

Onlara kimse kızmaz; çünkü Ramazan âdetidir bizim oralarda. Ramazan ayın boyunca Togo Müslümanları günlük hayatı öyle geçiriyor.

Ramazanın son günü geldiğinde herkes bayram programı yapmaya çalışır. Bir mahallenin camisinde güzel Kur'an okuyan gençler büyüklerin rehberliğinde toplanıp gecenin son saatlerine kadar Kuran hatmi yaparlar ardında da uzun ve güzel dualar okunur. Başka bir mahallede ise ya hareketsiz bir hava vardır ya da farklı şeyler yapılır. Togo'da Ramazan Ayı'nın son günleri bazılarının hüznü içinde bırakırken bazıları bir daha yaşanması dileğiyle ile dolu hatıralarla bırakırdı.

MAKEDONYA'DA RAMAZAN VE BAYRAM

ERDOVAN SHABANOVSKI / MAKEDONYA
ULUDAĞ ÜNİ. İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Arnavut, Türk, Boşnak, Torbeş roman ve Pomak Müslümanlara ev sahipliği yapan Makedonya, Ramazan'ı oldukça renkli idrak ediyor. Başta Üsküp olmak üzere Gostivar, Kalkandelen (Tetovo), İştıp, Radoviş, Ustrumca, Valandova, Manastır, Struga, Resne, Ustrumca, Ohri ve Kırçova'daki Müslümanlar, Ramazan hazırlıklarına üç ayların gelişyle, başlıyorlar. Şaban ayında, evler ve camiler, temizleniyor. Çarşı, pazara çıkılıp, iftarlık alınıyor. Sadece evler ve camiler değil, ruhlar da temizleniyor. Pazartesi ve perşembe oruçları tutulmayadikkatedilir. Kandiller de en güzel şekilde kutlanılmaya idrak edilmeye çalışılıyor. Lokma / Lokum Gecesi olarak tabir edilen kandillerde, akışkan hamurdan yapılan lokumlar, komşu ve akrabalara dağıtılıyor. Ramazan'ın buluşma mekânları olan camilerde, öğlen ve / veya ikindi vakitlerinde, mukabele okunuyor. **İftar vaktinin yaklaştığını, Üsküp Türk Çarşısı'nın dar sokaklarına yayılan pide kokusundan anlarsınız. Akşam ezanıyla birlikte, sokaklar derin bir sükunete gömülür. Eskiden iftar ve süfürde (sahur), Üsküp'ün Gazi baba**

semtinden top atılmış. Ayrıca süfürde, davulcular gezermiş. Ne var ki, bugün ne top, ne de davulcu kalmış. Bu adet, küçük şehirlerde ve köylerde devam ettiriliyor.

İşte, Gostivar'dan bir davulcu manisi: "Ramazanda gün uzar / Tiryaki buna kızar / Güzelin bir bakışı / Orucumuzu bozar."

Bu da Manastır'dan: "Ramazanın ilk gecesi / Yandı pilav tenceresi / Çorbalar taşar, pide pişer / Küçük anım şaşar."

Akşam namazı, genellikle evde kılınıyor. Erkek çocuklar, teravih namazı için büyükleriyle birlikte, camiye gidiyor. Kız çocukları ise kapı önlerinde, oyun oynarlardı, ama je yazık bu gün kapı önünde değil bilgisayar önünde oyun oynarlar Gelelim iftar sofralarına...

İftar sofralarının olmazsa olmazı Paça Çorbası'dır. İsmine bakmayın, içinde et suyundan başka bir et bulunmaz ve bir çorbadan daha koyu kıvamlıdır.

İftar sofralarının beylik yemeği ise Büryan'dır. Tepsiyeye yayılan pirincin üzerine soğan ve tavuk, kuzu ya da dana eti yayılır. Ardından fırın ya da sac altında pişirilir. Ustrumca'da Kapama ve Radoviş'te Döşeme olarak bilinir. Küçük çömleklerde, kurufasulyenin üzerine Ke-bapi denilen köfteler konularak, pişirilen Tafçe-Grafçe, Makedonya sofralarının vazgeçilmezidir. Taze Gra denilen, tazefasulye de yapılır. Ancak yeşil değil, sarı renkte fasulye kullanılır ve mutlaka etli yapılır. Etsiz Yalancı Gra ise makbul değildir. İftar ve sahurların bir diğer olmazsa olmazı, Burek ve Pita'dır. Burek, kıymalı böreklerdir. Pita ise patatesli, ıspanaklı, pırasalının yanı sıra, kabaklı ve fasulyeli böreklerin genel adıdır. Un, yumurta ve yoğurt karışımından açılmış yufkaların dört santimlik şeritler halinde kesilmesi, büzülerek tepside pişirilmesi ve üzerine sarmısaklı yoğurt eklenmesiyle hazırlanan Samsa, iftar davetlerinin aranan yemeğidir.

Tatlıdan önce servis edilen Samsa, kayseri mantısına benzer. Hamuru süt ve yumurta ile tutularak açılan, daha sonra kurutulup, ufak parçalar halinde kırılan bir çeşit makarna olan Yufka da vardır. Bir de Debre'nin, Ramazan'a özel, Yumurtalı Soğanı ve Kabuniya'sı vardır. Yumurtalı Soğan için beyaz soğanlar, yağda iyice kızartılır. Soğuduktan sonra her iftara bir paket hazırlanıp, buzdolabında saklanıyor. İftardan önce her soğanın yanına ve bir yumurta kırılıp, tepside pişiriliyor. Kabuniya ise kuru üzüm, hurma ve incir çeşitli bakliyatların etle haşlanmasıyla yapılan bir et tatlısı.

Mısır ununun tencerede yağla kavrulup, pişirilmesiyle elde edilen bir hamur işi yemeği olan Kaçamak, sadece evlerde pişirilir. Servis edilmeden evvel üzerinde tereyağı gezdirilir. Pekmez ile de yenilebilmektedir. İftar sofralarının baş tatlısı,

elbette Baklava'dır. 60-80 kat yufkalı ve bol malzemeli hazırlanır. Sofrada baklava yoksa Vezir Parmağı mutlaka bulunur. Süt, yumurta ve şeker karışımının fırında pişirilmesinden ibaret olan Kaymaçına, Makedonya'nın yöresel tatlılarından. İftar sofralarının bir diğer tatlısı şekerpare'dir. Türkiye'deki şekerpareden daha irice ve malzemesi boldur. Üsküp'te İrmik Şekerpare, Gostivar ve Kalkandelen'de Konak Şekerpare yapılır. Özellikle kış aylarında, Pelte isimli tatlı da tercih edilir. Nişasta, şeker ve su karışımının tepsiyeye dökülmesinden ibaret olan pelte, dilim dilim servis ediliyor. Yaz aylarının harareti alan ve enerji veren içeceği ise Gül Şurubu'dur. Bu kadar yemekten sonra yapılacak tek bir şey vardır: Teravihten sonra, korzo adı verilen yürüyüşlerine çıkmak. Üsküp'te korzonun adresi, Taş Köprü'den Tren İstasyonu'na uzanan Makedonya Bulvarıdır. Yaşı ilerlemiş olanlar ise, çay bahçelerinde, süfüre kadar uzanan, derin sohbetlere koyulurlar. Türkiyede olduğu gibi burada da son dönemlerde toplu iftarlar yapılmaya başlanmıştır. Köylerde ise biraz durum farklıdır, köylerde genelde ağır işler yapıldığı için bu atmosfer biraz daha zayıf bir şekilde geçer.

Gelelim camilerde yapılanlara, genelde camilerde yapılan şeyler Türkiye'yle aynıdır. Çocuklar Kuran kurslarına gider, akşamları kuran okunur, camilerde vaaz verilir, vaaz dili yerleşim yerine göre değişmektedir, Arnavutça, Türkçe, Makedonca, Roman dilinde ve Boşnakçadır. Büyük şehirlerde zekât daha düzenli bir şekilde verilir diğer yerlerde ise maa-

lesep bu aksatılmaktadır, fitir sadakası ise hemen hemen her kes tarafından verilmektedir. İmamı olmayan yerlere medrese öğrencileri gönderilmektedir. Doğu Makedonya şehir ve köylerine İştîp medresesinden talebe gönderilmekte, batı Makedonya'da ise Üsküp medresesi bu ihtiyacı karşılamaktadır.

Şimdi Bayramdan bahsedelim: Makedonya'da Bayram Nasıl Kutlanıyor Makedonya Cumhuriyeti'nde Ramazan bayramı Türkiye ile birlikte kutlanıyor. Balkanlarda yaşanan tüm tartışmalar her ne kadar Makedonya Müslümanlarını üzse de Bayram hazırlıkları devam ediyor. Makedonya'da ramazan Bayramı Balkan ülkeleri ile Türkiye'den çok farklı kutlanmıyor. Bayram heyecanı bayramdan önce başlıyor. Müslümanlar tuttıkları oruçlardan sonra bayramı heyecanla bekliyor. Özellikle gençler bu heyecanı had safhada yaşıyor. Bu nedenle bayramla ilgili hazırlıklar yapılıyor. Genellikle koçlar kurbanlık için. Evlerde genel temizlik yapılır ve baklavalar hazırlanır Hanımların bayram telaşı günler önce başlıyor. Evlerin genel temizliği yapılır, perdeler, kilimler mutlaka yıkanır. Evler kireçlenir. Bahçelerin bakımı yapılır. Misafirlere ikram etmek üzere genelde baklavalar yapılır. Yapmayı bilmeyenler bile dışarıdan ya birilerine yaptırır ya da hazır alır ama genelde bayramlarda evde yapılmış baklavalar daha çoktur. En büyük heyecanı ise çocuklar yaşar, mutlaka her çocuğa ailenin durumuna göre bayramlık elbise alınır. Arife günü yakınların mezarları erkek ve kadınlarca ziyaret edilir ve mezarların bakımı yapılarak, bayram sabahı erkekler tarafından yapılacak ziyaret için mezarlar da misafiri

kabul hale getirilir. Mezarlarda Yasin ve dualar okunur. Muhtaç ailelere bayram öncesi gıda ve çocuklara elbise yardımı yapılır. Bayram sabahı Bayram sabahında herkese erkenden kalkar. Fitir sadakası vermeyenler bayram namazından önce bunu yapıyorlar. Erkeklerin bir kısmı sabah namazına yetişirken, bir kısmı da bayram namazına hazırlar kendini. Ramazan Bayramına namaz öncesi yemek yenmez, herhangi bir gıda alınmaz, daha sonra erkekler eve döndüklerinde ailecek bir arada yemek yenir. Bayram namazı sonrası öncelikle mezarlıklar ziyaret edilerek, imamlar toplu Yasin okuyup ölüler için dualar okurlar. Daha sonra cemaat kendi yakınlarının mezarı başında ya dua okur ya da bilmeyenler, imamlara para ile Yasin okutur. **Camide namaz kılındıktan sonra bayramlaşma halkası oluşturulur. Bu halkada yaşlıdan en küçüğüne doğru dizilirler. Uygulamalar bölgelere göre farklılıklar gösterebiliyor. Bazı bölgelerde bayanlar evde kalırken, erkekler bayramlaşmaya gidiyor, bazı bölgelerde yaşlılar evde kalır evin gençleri bayram yapmaya gitmekte. Bayramda genellikle çocuklara bayram parası verilmektedir. Daha küçükler büyüklerin elini öper. Gelen misafirlere de başta baklava olmak üzere, kahve, çay, meyve suları ile farklı**

meşrubatlar ikram edilir. Ziyaretler kısa sürüyor, 5-10 dakikayı geçmeyen ziyaretler aracılığıyla daha uzak olan akrabalar ile bağlar ayakta tutulmaya çalışılmakta. Şehir dışındaki akraba ziyaretleri genelde ikinci güne kalıyor. Nişanlı kızlara mutlaka bayramda elbiseler ve altın götürülür, yeni evli gelinler de baba evine getirilerek öncelikle ailesi ile bayramlaşmasına dikkat ediliyor. Yeni ölüsü olan ev mensupları ise bayramlaşmaya gitmez ve gelen misafirlere ikramda bulunmaz. Ayrıca demokrasi döneminde birkaç yıl önceye kadar daha yoğun şimdi daha az, birinci ya da ikinci gece bayram eğlence geceleri düzenlenmekte. Bu geceler şehirlerde gece kulüplerinde, köylerde ise açık alanlarda yapılmakta. Müzik olarak yerel müzik gruplarının kullanıldığı gibi DJ'lerin de sahne aldığı görülüyor. Alkollü yapılan bu kutlamaların İslam'ın uygun görmediğini farkına varan genç nesiller, son dönemde bu kutlamalara ya katılmamakta ya da alkolsüz olmasına özen göstermekte.

Yeryüzünotları

Ümmet Şuuru

 Otabek Abdulhamidov/ KIRGIZİSTAN
ULUDAĞ ÜNİ. İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Allah Kuran-ı Kerim'de tüm peygamberlerin tevhide davet ettiklerini, insanlara sundukları mesajların temel dayanaklarının da bir olduğunu ifade etmektedir. Peygamberlerin ümmetleri tek bir inanç sisteminde olmalarına rağmen birbirleri ile ilişkilerini koparmışlar, hatta düşman olmuşlardır. Birçok konuda inanç ve görüş ayrılığına düşmüşlerdir. Bütün bu durum aynı peygamberleri izleyen toplumlar arasında da meydana gelmiştir. Resullullah (s.a.v)'in vefatından sonra, ümmeti farklı görüşleri benimseyerek fırkalara ayrılmışlardır. Bunun en dehşetlisi de asrımızda yaşanmıştır. Çünkü ümmet şuuru, birlik beraberlik duygusu, Batı'nın projelerine alet olmuştur. Müslümanların bir an önce Batı'nın kurduğu tuzakların farkına varması ve çözüm yollarını bulması ile ümmet tekrar birleşir. Seyyid Kutup bunu şöyle açıklar: " Bazı Müslümanların zannettiği gibi biz İslam'ın bir reforma ihtiyacı olduğuna

inanmıyoruz. Zira her şeyden önce İslam kendi bünyesinde tam ve mükemmeldir. Bizim yapmamız gereken şey; eksik anlayışımıza, gaflet ve tembelliğimize bir çözüm bularak din karşısındaki tavrımızı ve durumumuzu düzeltmektir. Bizim, yeniden İslami hayat için haricden getirilecek düsturlara ihtiyacımız yoktur. Biz asıl terk edilmiş değerlerimize sahip çıkıp onlara sarılmaya muhtacız."

Ümmet şuurunun ihya olmasındaki en büyük engellerden biri de milliyetçilik ve ırkçılık kavgalarıdır. 1979'da Sovyetler Birliği Afganistan'ı işgal etti. Bu işgale karşı oradaki Müslümanlar birleştiler. Dünyadaki tüm Müslümanlardan gönüllü mücahitler de katıldılar. Bu birlik ve dayanışma neticesinde 1988'de Sovyet orduları Afganistan'dan çekilmek zorunda kaldı. Sovyetler Birliği çekilince Müslümanlar arasındaki birlik ve yardımlaşma duygusunun yerini

milliyetçilik kavgaları aldı. Ülkeyi yönetmek için kendi aralarında savaştılar. Müslümanlar gerek Kuran-ı Kerim'deki kesin bilgilerden gerekse tarihi yaşanmış birçok olaydan gereği gibi ibret alamıyor. Tarihte yaşanmış yanlışları tekrar etmeye devam etmekte. Burada en önemli iki konu ihmal ediliyor; biri siyaset, diğeri ise emniyettir. Ortadoğu siyasi davranmadığı için bunca sorunlarla karşılaşılıyor. Emniyet için siyaseti iyi yapmak ve sorumluluk bilincinde olmak gerekir.

İslam on iki asırdır dünyada meydana gelen sorunları çözmüştür. Son iki asırdır dünyanın kaos içinde olması, Müslümanların İslam'ın emirlerini hayatlarının önüne koyamamasından kaynaklanıyor. Hayatında meydana gelen sorunları Kuran'a arz etmediği için bu problemler yaşanıyor. Kuran-ı Kerim'e ittiba edilir ve hayatın kılavuzu yapılırsa, Allah'ın yardımıyla Müslümanlar galip gelir. Çünkü Allah Kuran-ı Kerim'de "Hiç kuşkusuz Kuran'da Allah'a kulluk edenler

için yeterli olacak nitelikte bilgi ve mesaj vardır" buyuruyor. Allah'ın yol göstericiliğini algılayacak kimseler için yeterli bilgiler vardır. Yüce Allah bunları "Kulluk edenler" diye isimlendiriyor. Çünkü ibadet eden biri algılamaya, düşünmeye ve yararlanmaya çalışır. Allahtan gereği gibi sakınır.

Resullullah(s.a.v.)'ın getirdiği hayat sistemi, tüm insanlık için mutluluk kaynağıdır. Gelecek tüm insanların anlayacağı ve değişen ihtiyaçlara cevap veren bir sistemdir. Bunları hayata geçirmek konusunda, yeteri kadar bilgi edinmede ilk adımın Allah'a kulluk olduğuna dikkat çekiliyor. İbadetleri yerine getirenler, Allaha hakkıyla kul olanlar, bu sistemin ilkelerini hayata geçirirler. Aksi halde bu hayat sistemini bireyselliğe ve tarihselliğe çevirmeye çalışırlar, bu sistemin ilkelerini insanlığın sosyal hayatına yabancı geldiğini savunurlar. İslam düşmanlarının ibadetlerimizin temel kaynaklarını değersizleştirme çabalarının altında yatan asıl amaç, İslam kültür ve kanunlarının yerine kendi kültür ve kanunlarını benimsetmektir. Komünizmin etkisi altında olan ülkelerin ibadetleri yasaklamaları Müslümanlara sürekli baskı ve zulüm yapmalarının sebebi de budur.

Müslümanlar dinin ilkelerini hayatın tüm alanlarında görmek istiyorlarsa, bu ancak Allah'ın emrettiği gibi kulluk etmeleri ve ibadetleri yerine getirmeleri ile mümkün olur. Çünkü ibadetler; birliğin, huzurun ve yardımlaşmanın kaynağıdır.

Yine ibadetler sahibini her türlü kötülüklerden koruyan bir kalkandır.

Kuran-ı Kerimde Allah peygamberlere hitaben şöyle emrediyor: "Ey Peygamberler! Temiz yiyeceklerden yiyiniz ve iyi ameller işleyiniz. Çünkü ben sizin yaptıklarınızı hakkıyla bilmekteyim." Burada insan olmanın iki genel özelliğinin ön plana çıktığını görüyoruz. İnsan, ancak temiz şeylerden yediği zaman kalbi huzur bulur. İnsan, ancak iyi ameller işlediği zaman hayatta mutlu olur. Böylece hayatta tutunacağı hedefler olur. Bu insanlar hedefleri uğruna çalışırlar. Bu emirler yerine getirilmezse insan kendine ve hayata nasıl değer vereceğini bilemez hale gelir. Bu sebeple maddi ve manevi buhranlar yaşar.

Her şeyin hızla geliştiği bu dünyada Müslümanlar hep tüketen toplumlar haline geldi. Orta Doğu'da her türlü hammadde var fakat zamanın ihtiyaçlarına cevap verecek tarzda üretim yok. Allah, insanı muhatap almış ve ona vahiyle yol göstermiştir. İnsan kendi görevini öğrenmeli ve gayesine uygun biçimde faydalanmalı. İslam coğrafyasında meydana gelen savaşlar, Batının yaptığı projeler çerçevesinde ilerliyor. İslam tarihinde ordularla galip gelemeyen Batılılar, Müslümanları yukarıda örneklerle bahsettiğimiz tuzaklarla yıkmaya çalışıyorlar. Müslümanlar ilim ve hikmetle ilerlemedikçe; ahlaki meziyetleri içselleştirmedikçe, Allah rızasına uygun iyi işler yapmadıkça, en önemlisi de İslam'ın ön gördüğü evrensel hayat sistemini inşa

etmedikçe ne yazık ki bu durum böyle devam edecek. En büyük evrensel hayat sistemini Kuran Resulullah'dır (s.a.v.). İman, ihlas ve Salih amel esas alınarak kurulan büyük İslam devleti, yine bu ilkelere ayağa kalkacaktır. İnsanları ihya etmede yapılması gereken şeylerin hepsi açıklanmıştır. Bizler hep düşmanı dışarıda aramaktayız, oysa düşman içimize yerleşmiştir. Önderimiz Allah Resulünün getirdiği esaslar hayatın birinci gayesini oluşturmuyor; aksine Kuran'ın olumsuz bir biçimde tasvir ettiği Batılı eğitimi, mimarisi, ekonomisi, politikası örnek alınıyor. Bu Müslümanların hayatında büyük problemlerden biridir. Batılıların

kurduğu bu sistemler mutluluğu ve barışı temin etseydi son iki asırdır bunca savaşlar olmazdı. Dolayısıyla Müslümanlar bu sistemlerle dünyanın imarını gerçekleştiremez. İşgal ve çirkin savaşlardan kurtulmanın tek bir yolu vardır. O da bir adı barış olan İslam'dır. Kuran, insanların hayatında meydana gelecek her türlü boşluğu dolduracağı düzeni eksiksiz sunmuştur. Önemli olan bu düzeni bugünkü hayatımıza taşımak için çözüm yollarını bulmaktır. Müslümanların sıkıntıları Batılıların iddia ettiği gibi İslam'ı yaşamaktan değil, İslam'ı yabancı sistemlere kurban etmekten kaynaklanıyor.

Müslümanlara karşı her türlü saldırıların, sömürülerin ve zulümlerin artmasının nedeni bilinçsizliktir. Tüm sorunların merkezinde bilinç yetersizliği bulunmaktadır. Dolayısıyla Müslümanlar satrançta olduğu gibi bir adım ilerisini düşünmeli ve ona göre önlemler almalı. Bu da hakikat çizgisinde bulunan ilim insanlarının ve teşkilat rehberlerinin fikirlerini desteklemekle olur. Diğer bir nedeni medya iletişim araçlarının iyi kullanılmamasıdır. Medya İslam'ı yaşa-

mın hakikatlerinden bahsetmiyor, şiddet bağlamını gösteriyor. İlk olarak bu imajı ve ön yargıları düzelterek gerçek İslam'ı dünyaya tanıtmak gerekmektedir. Çünkü İslam'ı terörizm ile birleştiren medya propagandaları Müslümanlar üzerinde olumsuz etkiler bırakmakta ve Müslümanlara karşı baskıları artırmaktadır. İslam dininden korktukları için, İslam'ı temsil eden bütün unsurlar hedef alınmaktadır. Demek ki medya aracılığıyla İslam ahlakını geleneğimizde yaşamış örnekleriyle gösterebildiğimiz takdirde, İslam düşmanları bir daha hareket edemezler. Bütün bunlara baktığımızda en önemli çözümün ilim olduğu anlaşılmaktadır. Bunu imam Zernuci şöyle dile getirmekte: "Bugün, İslam dünyasının en büyük hastalığı kendini cehalet ve taassup karanlığından kurtaramayışı, ulu Allah'ın vahyin ilk maddesi olarak dünya üzerine indirdiği birinci farz olan okuma-yazma emrini yerine getirmeyişidir. Filistin'de, Suriye'de, Bosna'da, Makedonya'da, Çeçenistan'da, Irak'ta çekilen sıkıntıların temelinde bu farzın yerine getirilmemesi yatmaktadır.

Bosna Hersek Camilerinin Fonksiyonu

Merzuk GRABUS

Balikesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Öğretim Görevlisi

Bosna Hersek Camilerinin fonksiyon kısmına geçmeden önce Bosna İslam Birliği Riyaseti'nden (Diyanet İşleri Başkanlığı) kısaca bahsetmek yerinde olacaktır. Bosna 1878 yılında Osmanlı hâkimiyetinden çıkarak Avusturya- Macaristan tarafından işgal edildi. Bu dönemde Boşnaklar dinî ve manevî açıdan Şeyhülislamla bağlı olduklarını ifade ederek İstanbul'daki idare ile ilişkilerini devam ettirmişlerdir. 1882 yılında Şeyhülislamlık makamına bağlı olarak Bosna İslam Birliği Riyaseti kurulmuş ve onun başına Reis-ul-Ulema Hilmi Omeroviç Efendi

getirilmiştir. 1920'li yıllara kadar müftülere verilen menşure (berat) belgesi İstanbul'da verilmiştir, daha sonra Saraybosna'da verilmeye başlanmıştır. Bosna İslam Birliği Riyaseti devlet tarafından resmen tanınan fakat maddeten desteklenmeyen bir kurumdur. Maddî olarak varlığını vakıf eserlerinden ve halktan toplanan aidatlarla sürdürmektedir.

Bosna Hersek'te 1992 yılında başlayan ve dört sene süren savaşta 614 cami yıkılmış bir o kadar cami de hasar görmüştür. Bunların arasında tarihi camile-

rinden Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Camii (1532), Fatih Camii (1565), Magri-biye Camii (1766), Foça'daki Alaca Camii (1551), Jajce'deki Sultan Esmâ Camii (1745), Banjaluka'daki Ferhadiye Camii (1579) vb. camiler yıkılmıştı veya hasar görmüştü. Savaş sırasında 80 civarında din görevlisi şehit edilmiştir. Savaşın sonra yıkılan camilerin 452'si onarıldı ve 367 cami inşa edildi.

Ülkede toplam camii sayısı 2.176'dır. Bunların 703 tanesi mescittir. Bu camilerde 1482 imam görev yapmaktadır. Bu imamların 357-si Üniversite mezunudur, geri kalan kısmı ise medrese mezunudur. 1482 camide beş vakit namaz ve Cuma namazları kılınmaktadır. Bunların dışındaki cami veya mescitlerde bazılarında

üç vakit sabah-akşam-yatsı namazları ve Cuma namazları kılınmaktadır. Bazılarında ise sadece Cuma veya sadece beş vakit namazları kılınmaktadır. Ramazan aylarında bütün cami ve mescitlerde beş vakit namaz ve teravih namazları eda edilmektedir.

Cami ve mescitlerde namaz dışında en önemli cami fonksiyonlarından bir tanesi imamlar ve müezzinler tarafından çocukların okutulmasıdır. Bu uygulama Osmanlıdan beri devam etmektedir. Hali hazırda camilerde eğitim alan 92.981 öğrenci bulunmaktadır. Bunların yaşları 6-14 yaş arasındadır. Bu eğitim-öğretim tamamen Bosna İslam Birliği Riyasetinin uhdesinde ve kontrolü altındadır. Bazı camilerde bu eğitim için sınıflar vardır, bazılarında ise eğitim caminin içinde ya-

Travnik Alaca Camii

pılmaktadır. Buradaki eğitim normal milli eğitimin süresi içinde yapılmaktadır yani eylül-haziran ayları arasında gerçekleştirilmektedir. Çocuk okuluna sabahtan gidiyorsaveya birinci öğretimse öğleden sonra camideki dini eğitime devam etmekte, eğer ikinci öğretimse öğleden önce dini eğitimine iştirak etmektedir.

Burada verilen eğitim-öğretimin ismi mekteptir. Mektepte çocuklar başta Kur'an-ı Kerim, ilmihal ve genel dini bilgileriyle alakalı dersler almaktadırlar.

Cami fonksiyonlarından biri de dini nikâhın imam tarafından camide kıyılmasıdır. Bunun dışında ramazan aylarında, mübarek gecelerde minarelere Osmanlı bayrağı asılır, kandiller yakılır ve mübarek gecelerde mevlid merasimleri düzenlenir. Ayrıca mevlid her vesile ile okunur. Bir çocuğun dünya'ya gelmesi, birinin düğünü veya vefatı mü-nasebetiyle okunur. Ramazan ve Kurban bayramlarında minarelere Bayram Şerif Mubarek Olsun mahyaları asılır.

Camii cemaatinden birinin vefatından

sonra 7. ve 40. ve sene-i devriye günlerinde Kur'an okunur, zikir çekilir ve tevbe-i istiğfar edilir. Hacca gidecek bir Müslümanın ikrar duası- hacca uğurlama duası merasimi yapılır.

Ramazan aylarında camilerde mukabele okunur, vaaz verilir ve teravih namazları ifâ edilir. İmam tarafından zekat ve fitir sadakaları toplanır. Teravih namazlarından sonra hatim duaları okunmaktadır. Yine ramazan aylarında camiinin içinde bir iftar verilir ve böylece bütün cemaatin beraber iftar yapmaları sağlanır. Camiiler aynı zamanda gençler için toplantı yerleri vazifesini de görür.

Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey camii-nde her gün öğle namazı müteakip Gazi Hüsrev Bey'in ruhuna hatim indirilir. Bu hatimler camii görevlileri ve medrese öğrencileri tarafından okunur. Bu gelenek Gazi'nin vefat tarihi olan 1541 yılından bugüne hiç kesilmeden devam etmektedir. Kurşunların her taraftan yağdırıldığı savaş döneminde bile bu güzel geleneğe ara verilmemiştir. Bu şekilde Bosna Müslümanları Hüsrev Bey'e

vefalarını göstermektedirler.

Sonuç olarak günümüzde Boşnaklar için en önemli birleştirici unsurun camii olduğunu söyleyebiliriz. Camii bir Müslüman toplumunun olmazsa olmazıdır. Boşnakların Camii sevgisi çok ileri düzeydedir. Öyle ki "Üç Boşnak bir araya geldi mi cami yapar" deyimi Türkiye'de ve Balkanlarda meşhurdur. Osmanlı'da olduğu gibi günümüzde de yeni camilerin inşa edilmesi devam etmektedir. Sırpların katliam yapmaya başladıklarında ilk önce camilere ve mezar taşlarına saldırmaları manidardır.

Kaynakça

Omerdiç, Muharem, Priloziñucavanja-GenocidanadBosnjacima (1992-1995). Boşnaklara Yapılan Soykırım Araştırmalarına Katkılar. Zlatar, Behija, Gazi HusrevBeg, Sarajevo, 2010.
Alparslan, Şenol, Bosna'da Türk Kültürünün İzleri, Ankara, 2008.
<http://balkans.aljazeera.net/vijesti/podsjecanje-na-614-dzamija-poruse-nih-u-bih>

Saraybosna Hünkar Camii

Yeryüzü notları

Nijer'de Ramazan ve Bayram

Mahamadou Zakou Billou
ULUDAĞ ÜNİ. İLAHİYAT FAKÜLTESİ

Nijer Cumhuriyeti Batı Afrika'da olup deniz kıyısı olmayan bir ülkedir. Kuzeyde Cezayir ve Libya, doğuda Çad, güneyde Nijerya ve Benin, Batıda ise Mali ve Burkina Faso ile komşu konumundadır. Nijer, 1.267.000 kilometrekarelik bir yüz ölçüme sahip olan bir ülkedir.

Ülkenin %60'ı Büyük Sahra'nın çölleriyle, kalan %40'lık kısmı ise step ve savana ile kaplıdır. Nijer 17.000.000'dan fazla nüfusa sahip olup %3,28 nüfus büyüme oranıyla Dünya'da nüfusu en çok hızlı büyüyen 7.ülke olarak tanınmaktadır. Sekiz etnik grup olup, her grup kendi dilini konuşmakta ancak resmi işlerde Fransızca dili hâkimiyetini sürdürmektedir.

Nijer'in uranyum, petrol, kömür, fosfat, altın vs... gibi doğal kaynaklarının olmasıyla büyük yatırım imkânlarına sahiptir. Nijer Cumhuriyeti'nin nüfusu %99 Müs-

lüman olması hasebiyle bütün dini bayramlar kutlanmaktadır. Aynı zamanda Ramazan ve Kurban Bayramları yanında birçok bayramlar da kutlanmaktadır.

Çobanlar Bayramı (Kure Sale ve Goruel), Tuareg Bayramı (Biyano), Milli bayramları gibi bayramlar bu kapsama dâhil edilebilir.

Asıl konumuz olan Ramazan Bayramı'na gelince, %99 nüfusu Müslüman olan bu ülkede ramazan ayı yaklaştığında bir takım hazırlıklar yapıldığı rahatlıkla görülebilir. Aile büyükleri eve ramazan ayı boyunca ailesinin yeterince kullanılabilecek yemek ve içecek malzemeleri getirip depolamaya çalışırlar.

Ramazan'dan önceki ayda toplumda evlilik konusunda büyük bir hareketlilik olduğu görülebilir. Bunun sebebi de bu

ayda daha iyi bir şekilde ibadetleri yerine getirebilmek, sahura kolay ve rahat kalkabilmek, hanımların kocalarına güzel iftarlar hazırlamaları gibi hususlardan kaynaklanıyor. Sebeplerden bir tanesi de bu ay içerisinde bekârların ağabeyleri ve kuzenleri tarafından bir takım laflarla teşvik edilmeleri, hatta sahur vaktinde bekârın odasının kapısında kuzenleri ve kardeşleri davul çalarak ve bir takım şarkılar söyleyerek onu uyandırmaya çalışmalarıdır. Yani kısacası bu konuda çevrenin de büyük etkisi olduğu görülmektedir.

Bunun gibi benzer olaylardan dolayı bekârlar ramazan ayı gelmeden evlilik projelerine girişmeye çalışırlar. Olur, olmaz o da ayrı bir mesele.

Cami faaliyetlerine bakacak olursak, burada ramazan ayının önemiyle ilgili konular üzerinde âlimler vaazlar yaparlar. Aynı şekilde televizyon ve radyolarda da Ramazan'ın fazileti konulu programlar hazırlanır. Böylece herkes hazır bir şekilde Ramazan'ı karşılamış olur.

Peki, oruca nasıl başlanıyor? Burada resmi bir diyanet kurumu var. (Association Islamique). Bu kurum dini bayramları kutlama konusunda önemli rol oynamaktadır. Özellikle ramazan

ayının başlayıp başlamadığı millete televizyon ve radyolarda yayılıp duyurulması hususunda bu kuruma büyük bir görev düşmektedir. Bundan dolayı Ramazan hilâli görüldüğü andan itibaren hemen duyurulması gerekir. Milletin de o anda gözü kulağı canlı yanınlar ve radyolardadır. Böylece ertesi sabah millet oruçlu olarak kalkmış olur.

Ramazan hilâlinin görüldüğü akşamdan itibaren yatsı namazının akabinde teravih namazlara başlanır. Burada Nijer'i Türkiye'den ayıran önemli özelliklerden biri de Nijer'de teravih namazları ikişer rekât olmak üzere toplam onrekât kılınırken, Türkiye'de dörder rekât olmak üzere toplam 20 rekât kılınmaktadır.

Tefsir dersleri aynı zamanda camilerin önemli faaliyetleri içerisinde yer alabilir. Bu dersler genelde büyük camilerde yapılmaktadır. Genelde günün üç ayrı vakitlerde yapılıyor. Öğlen ile ikindi arası, ikindiden akşama doğru ve teravih namazından yaklaşık bir saat sonra üçüncü dersler başlamakta ve bu üçüncü derse genelde gündüzde müsait olmayan esnaf ve memurlar katılmaktadır. Aynı zamanda bu tefsir dersleri herkese açık olacak şekilde düzenlenmekte müsait olan herkes katılabilmektedir.

Ramazan ayında aynı zamanda akrabalara, dostlara ve özellikle de kayınpeder ve kayınvalidelere şeker hediye götürülme geleneğisürdürülmektedir. İmkânı olanlar kişiler önemli ve saygı duydukları şahıslara "ramazan şekeri" denilen hediyeler götürmeye çalışır. Hatta bir genç nişanlısının ailesine ramazan şekeri hediye götürdüğünde o kız için iftihar kaynağı olmaktadır. Camilerde de zaman zaman şeker dağıtımları oluyor.

Ramazan ayı aynı zamanda ülkenin televizyon ve radyo programlarını da etkilemektedir. Çünkü bu ay boyunca çeşitli âlimler davet edilerek farklı dillerde vaaz programları yapılır ve genelde bu vaazlar en çok konuşulan Hausa ve Zarma dilinde olur.

Ramazan'ın 19 ve 20. gününe gelince çok canlı bir şekilde itikâf ve teheccüd namazları gündeme gelir. Teheccüd namaz-

toplumun en fazla yoğun olan kesimi ise, 24 saat çalışan terziler olduğunu görmektedir. Onların bu kadar yoğun olmalarının sebebi de Bayramda imkânı olan kişilerin yeni elbise giymek istemelerindedir. Babalar çocuklarına ve ev fertlere yeni elbiseler diktirip almaya çalışırlar.

Hanımlar bayram yemekleri hazırlamakla meşgul olurlar ve pazarlara gidip alışveriş yaparlar. Bu arada pazarlarda tavuk ve beçtavuklarının çok fazla satıldığı görülmektedir. Çünkü kurban bayramında daha çok koyunlara yönelirken Ramazan Bayramı'nda tavuk ve beçtavuklarına daha çok rağbet gösterilir. Dolayısıyla Ramazan'ın son gününe kadar tavuk veya beçtavuğu almayankişilerinmarketlerde ve pazarlarda bunları bulmakta zorlandığı görülür.

Ramazan'ın son günlerinde her Müslüman ülkede olduğu gibi fitir sadakası gündeme gelir. Nijer'de genelde (pirinç, mısır, milet vs.) gibi yemeklerden fitir sadakası çıkarılıp verilir.

Herkes kendininki ve sorumlu olduğu kişilerininki belirlemeye, çıkarmaya çalışır. Şimdi Ramazan Bayramı'na kısaca değinmek istiyorum. Sabahın erken vakitlerinde hanımlar tarafından hazırlanan yemekler sofraya getirilip ailece yenilir. Daha sonra herkes hazırlanıp yeni elbiseler giyerek bayram namazının kılınacağı yere doğru yola çıkılır. Nijer'de Türkiye'den farklı olarak bayram namazları camilerde kılınmıyor, büyük ve açık alanlarda kılınıyor. Sabah saat dokuzda namaza durulur. Bayram namazı önce merkez alanda (Cumhurbaşkanının

kıldığı yer), sonra ülkenin geleninde kılınmaktadır. Diğer yerler merkezi radyodan takip ederek merkez alandaki namazın bitirilip bitirilmediğini öğrenirler. Merkezde selam verildiği an hemen diğer yerlerde namaza durulur. Namazdan sonra imam hutbe okur ve dua yaparak bayram namazı tamamlanır. Bundansonra da bayramlaşmalar başlar ve herkes evine döner. Eve giderken de insanlar bir sünnet olarak, geldikleri yoldan başka yol ile evlerine gider.

Eve gelindiğinde biraz istirahat edilir. Sonra bayramlaşmalar için akraba ziyaretlerine gidilir. Yemek vehediyeler götürülür, bayramın sevinci paylaşılır. Bu bayramlaşma ve ziyaretler şehirlerde üç gün sürerken köylerde bir hafta kadar sürebilir.

ları ayın 19. veya 20. gecesinde başlayıp Kadir Gecesi dâhil olmak üzere 27. geceye veya 29. geceye kadar Kur'an-ı Kerim'i hatim edilerek bitirilir.

Bu arada da bayrama hazırlıklar da sürdürülmektedir. Bayramdan bir hafta veya birkaç gün önce market ve pazarlarda müthiş bir yoğunluk olmaktadır. Hatta bu günler Ramazan'ın en hareketli günleri olduğunu düşünüyorum. Bu günlerde

İSLAMOFOBİ VE SEBEPLERİ

Alina GAYNUTDİNOVA
TATARİSTAN

ÖZET

İslamofobi – İslam ve korku sözcüklerin birleşmesinden ibarettir. Bu korkuda medyanın önemli bir payı bulunmakta birlikte Batı'nın da katkısı bulunmaktadır. Oysaki bu Doğu ile Batı çatışmasının değişik yöntemle bir devamı olarak görülmektedir. Aynı zamanda İslamofobi İslam ve İslam dinine mensup olanlar, hatta Avrupa'ya ait olmayanlara karşı bir korku ile nefret hissidir. Diğer bir ifadeyle İslamiyet öteki kavramına girmektedir. İslamiyetin öteki kavramına girmesinin asıl sebebi ortaya çıkan savaşlar nedeniyle göç dalgasının yaşanmasıdır. Halbuki bu göçmenler ile Avrupa'nın asimile olmaması için ksenofobi yaratılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İslamofobi, Doğu, Batı, İslam, Avrupa, Ksenofobi, Öteki.

ABSTRACT

Islamophobia is contained from Islam and fear words. In the occurrence of this fear the west has its contribution beside of the important role of media. However, it seems as a different way of the continuation of the conflict between East and West. At the same time Islamophobia is the fear and hate against of people who are not belong to Europe. In other words, Islam expresses the term of „otherness“ for them. The reason of the expression of Islam „otherness“ for them is the begriming of the migrations wave because of the wars. However, they made xenophobia to stop the assimilation with their migrants.

Key Words: Islamophobia, East, West, Islam, Europe, Xenophobia, Other.

* Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi.

GİRİŞ

İslamofobi veya İslam'a karşı korku algısı İslam dini ile birlikte ortaya çıkmış ve çeşitli faktörlerle canlanarak günümüze kadar gelmiştir. Bu korku Doğu ile Batı çatışmasının canlanmasına ve halk arasında İslam'a karşı nefret hissi doğmasına neden olmuştur. Nitekim her iki Dünya'da çeşitli hükümdarların diğer dinlere toleranslı olmaması bu tür nefreti doğurmuştur. Mesela 1009 h. yılında Fatımilerin hilafetine mensup olan Hakim'in (996-1021h.)¹ emriyle Kudüs'ün eski ehir duvarları içerisinde yer alan Kutsal Kabir Kilisesi'nin² içerisindeki eşyalarına el koyulmuş, İsa'nın çarmıha gerildiği iddia edilen tepeyi ve kabri yıktırtmıştır. Doğal olarak bu hareket sonrası Hristiyan Dünyası kutsal savaş ilan etmiş, ancak pek başarılı olamamıştır. Sadece 1035-1038 yılında Bizanslar ve Fatımiler arasında gerçekleşen barış anlaşması sonrası onların restore edilmesine izin verilmiştir. Zikredilen hadise ve Selçukilerin Hristiyan topraklarına girme gibi tehlikeleri neden göstererek Avrupalı Katolik Hristiyanların, özellikle Papa'nın talebi ve çeşitli vaatleri üzerine, XI. yüzyılın sonlarında „dinsiz sapıklar“ olarak nitelendirdikleri Müslümanlara karşı savaş açılmıştır.³ Tarihte Haçlı Seferleri olarak bilinen bu savaşlar çoğunluğun İslam dinine mensup olduğu topraklarda gerçekleşmiştir. Bunun sonucunda çok sayıda masum kanının dökülmesi bir yana Batı'nın Doğu'ya karşı nefret ve aynı

zamanda Doğu'nun Batı'ya karşı cihat adlı kutsal savaşlarının canlanmasına vesile olmuştur. Hatta günümüze kadar bilinen Selahaddin kahramanı ve onun „şövalye kodeksi“ prensibine uyan örnek şahıslardan olmasını pek çok lider saygıyla anımsamıştır. Haçlı seferleri Doğu'da daha çok olumsuz etki bırakmasına rağmen Akdeniz'de Batı-Doğu ticareti gelişmiştir. Aynı zamanda Doğu'nun bu savaşlar nedeniyle ilerlemesi durmuş, hatta Moğol saldırısına karşı güçsüz kalmıştır. Batı'da feodalite rejimi zayıflamış

1 - Öz, Mustafa, "Hakim Biemrillah", C. 15, DiA, İstanbul 1997, ss. 199-201.

2- Kutsal Kabir Kilisesi – Hristiyan kilisesidir. İsa'nın gömüldüğü ve burada da dirileceğine inanılması bu kiliseyi Hristiyanlar için çok önemli bir yer kılmakla birlikte her coğrafyadan buraya hac amaçlı gelinmektedir. Günümüzde ise bu kilise Kudüs Rum Ortodoks Patriğinin merkezi olarak hizmet vermektedir. Aynı zamanda Katolik Kilisesi, Rum Ortodoks Kilisesi, Ermeni Apostolik Ortodoks Kilisesi, Süryani Kadim Ortodoks Kilisesi, İskenderiye Kıpti Kilisesi ve Etiyopya Ortodoks Tewahedo Kilisesidir. Bkz. Belyaev L. A., Lisovoy N. N., "Groba Gospodnya (Voskreseniya Hristova) Hram v İerusalime", C. 13, Pravoslavnaya Ensiklopediya, Moskova 2006, s. 124-136.

3- Tarihte bu savaş Haçlı Seferleri olarak bilinmektedir. Ayrıntılı bilgiler için bkz. Demirkent, Işın, Haçlı Seferler, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1997; Düzgün, Şaban Ali, "İki Dünyanın Karşılaşması: Müslüman ve Latin Batı Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Dönemindeki İlişkiler", C. 14, S. 3-4, İslami Araştırma Dergisi, 2001, s. 349-360.

İslamofobi

aynı zamanda Bizans'ın eserleri ve çeşitli zenginlikleri de Avrupa'ya kaçırılmıştır. Bu gibi nedenler Doğu ile Batı'nın yüz-yüze gelmesi, ilerleyen senelerde göz kamaştıran zenginliklerinin sömürülmesiyle devam etmiştir. Haçlı seferlerinin bir nevi devamı coğrafi keşiflerde görülebilmektedir. Bunun nedeni 1453 yılında Konstantinopol'ün Batı'nın elinden gitmesidir. Konstantinopol'ün düşüşü dünya tarihinde bir dönem noktası olarak görülmektedir. Zira hem Doğu ile Batı arasındaki dengenin Doğu aleyhine geçmesi hem de Bizans halkının Batı Avrupa'ya göç etmesi Batı'da ilmin canlanmasına neden olmuştur. Ayrıca Batı'nın Avrupa'dan Asya'ya ticaret yolunun kapanması nedeniyle yeni yollar araması ilmi gelişmesini beslemektedir. Bu tür nedenlerle Hindistan'a yol ararken coğrafi keşifler gerçekleşmiştir. Bu tür keşifler ise Doğu'nun temsilcisi olarak görülen Osmanlı'nın ekonomik zayıflığına neden olmuştur. Böylece ona bağlı tüm Doğu ülkeleri de domino sistemine benzer şekilde teker teker düşerek Batı tarafından sömürülmüşlerdir. Batı'nın en yaygın stratejisinin "böl parçala yut" olması ile birbirlerine çok yakın milletleri birbirlerinin aleyhine düşürmesi, kendi kimliklerini unutturarak Batı medeniyetini benimseme gibi etkenler altında kalmalarına vesile olmuştur. Aynı zamanda dünya nazarında Doğu'yu Batı'ya benzetmeye çabalaması isyanlar ve bağımsızlık mücadeleleri gibi tepkiler verilmiştir. Böylece saf ve masum dinlerden uzaklaştırılmıştır. Bu nedenle insanlar ruhi boşluk hissi duymuş ve dine uygulanan yasaklar kalkınca, insanların fark etmeden çeşitli mezhepler/tarikatlara başvurmalarına vesile olmuştur. Bunların çoğunluğunun para ve cinsiyet üzerine kurulmasını bile görmezden gelmektedirler. Bu nedenle ayakta kalma mücadelesi veren dinleri çeşitli iftiralarla kirletme çabaları başlamıştır. Özellikle II. Dünya savaşlarından itibaren Doğuların daha iyi hayat peşinde koşmak, iş talebinde bulunmak veya hayatta kalmaya çalışmak gibi nedenlerle diğer Batı ülkelerine sığınmaya çalışması göçlere vesile olmuştur. Bu tür göçler tarih aynasında daha önceki zamanlarda da görülmüştür. Bu göç sonrası yeni yerlerde zorluklar ile karşılaşmaktadırlar. Buna rağmen kendini adapte etmeye ve

aynı zamanda asimile olmamaya çalışmaktadır. Ayrıca XX. yüzyılda ırkçılık da ortaya çıkmıştır, çünkü milletler kendi kimliklerini korumaya yönelmişlerdir. Bunun gibi nedenlerle dünyada çeşitli yerlerde türlü milletlerde karşılaşmak mümkündür. Ayrıca Doğulu milletlerin zaman geçtikçe aileleriyle birleşmeleri ve doğum gibi faktörler sonrasında Doğuların Avrupa'da sayısının çoğalmıştır. Dolayısıyla bu durum, medeniyetlerin çatışmasına zemin hazırlamaktadır. Zira "ötekilerin" misafirken "onların" top raklarında kendi evindeki gibi yaşamaları bundan böyle "onları" "barbarlar" olarak görmelerine ve korkmalarına neden olmaktadır.

Batı'da İslamofobi

İslamofobi tabiri ilk olarak 1997 yılında Britanyalı bir gazetede "Islamophobia: A Challenge For Us All" ("İslamofobi: Hepimize Karşı Bir Meydan Okuma") adlı rapordan sonra tüm İslam dünyasına karşı bir korku ve negatif tepki olarak kullanılmaya başlamıştır. Bundan sonra bu tabirin sıkça kullanılması 11 Eylül 2001 yılındaki olayından sonra başlamıştır.4 Bu terör örgütünün işi olmasına rağmen tüm İslam Dünyasına karşı olumsuz etken yaratmasına neden olmuştur. Ayrıca Batılı ve Doğulu halkın kimliklerinin dış görünüşleriyle ayrılabilmeleri, özellikle hanımların hicap denilen dış kıyafetleri ve başörtüleri nedeniyle batılı halkın tepkileriyle karşı karşıya kalmışlardır. Bunun nedeninden biri ise medya üzerinde İslam dini ve terörizmin eşit olarak gösterilmesidir. Zira terörizmi yaratan "El-Kaide"5 grubu ve onun Müslüman kimliği ile korku dolu anlar yaratması batılı halkın yanlış önyargılara kapılmasına neden olmuştur. Ancak bu grubun kim tarafından ve neden yaratılmasına göz yumulmaktadır, daha çok halk için bir suçlu gerekmektedir ve bu suçluyu medya dışarıdan çabucak buluvermektedir. Böylece bu düşmanı yok etmek için askere gitmek, bir vatandaşlık görevi olarak benimsetilmektedir. Özellikle bu terör sonrası bir ay geçmeden ABD Afganistan'daki Taliban6 yönetimine karşı savaş açmıştır. Üzerinden 15 yıl geçmesine ve bu süreçte binlerce insan ölmesine

İslamofobi

rağmen Taliban hala faaliyette ve Afganistan'da siviller ölmektedir. 2005-2006 yıllarında Danimarka'da tüm dünyayı etkileyen karikatür krizi gerçekleşmiştir. Jyllands-Posten isimli gazetenin Muhammed'i (s.a.s) tasvir

eden 12 farklı karikatürün yayınlaması ile başlayan bu gerginlik İslam dinine karşı bir küfür olarak kabul edilmiştir. Çünkü bu davranış İslam dinine aykırı görülmesinden dolayı Müslümanların

- 4- Erdin, Murat, 11 Eylül Saldırıları Ve İslamofobi: ABD Ve Avrupa'da Görülen İslam Karşıtı Eylem Ve Hareketlerin Nedenleri Ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2014.
5- Zeynep Kaya, Terörizmin Küreselleşmesi: El Kaide Örneği, Doktora Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı 2010.
6- Bkz. Kıvılcım Romya Bilgin, Savaş Analizinde Clausewitz'in Esas Üçlemesi: Afganistan'da Taliban Kalkışması Örneği, Doktora tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı 2015.

rencide olduğunu hissetmesi, buna karşı İslami ülkelerindeki protestolar siyasete ve ekonomiye de yansımıştır. 7 Bir diğer husus ise halka İslam dini hakkında yanlış bilgilerin aktarılmasıdır. Mesela 12 Eylül 2006 Salı günü Regensburg Üniversitesi'nde Papa XVI. Benedikt kendi konuşmasında "İslam dinini kılıçla yayma" hakkında bahsedilen Bizans kralının muhatabı Pers Müderris'in sözlerine atıfta bulunmuştur.8 Bu atıfta bulunmasından dolayı ona karşı birçok İslami liderler ondan özür dilemesi talebinde bulunmuştur. Bu talep üzerine o yeni konuşması sırasında İslam dinine karşı saygılı ifadeler kullanmasına rağmen Müslümanların ona karşı o nefret hissi hala tam olarak silinememiştir.9 Aynı yöntemle İslam Dünyasını kirletmeye yönelik "Innocence of Muslims" ("Müslümanların Masumiyeti")10 adlı Muhammed'i (s.a.s) iğrenç şekilde anlatan bir film de yaptırılmıştır. Bunun sonucunda pek çok Müslüman ülkede protestolar düzenlenmiştir Müslüman liderleri ise bu filmin yasaklanması için

çabalamışlar ve sonunda kısmen başarmışlardır. 2010 yılında Almanya'da Thilo Sarrazin'in "Deutschland Schafft Sich" ("Almanya Kendini Yok Ediyor") adlı kitabında ise Arap ve Türk muhacirlerin Almanya halkı ile entegre olamamasından bahsedilmektedir. Bu Müslümanlar tarafından protestolar ile cevaplanmıştır.11 Bu hareketi de Müslümanların şiddete eğilimli olduğu şeklinde aktarmışlardır. Nitekim bunun gibi olaylara Müslümanlardan tehditler çoğalmaktadır. Hatta buna nokta olarak bir terör gerçekleşmiştir. Mesela, 7 Ocak 2015 tarihinde "Charlie Hebdo" ("Haftalık Charlie") haftalık yayın yapan dergiye saldırı düzenlenmiştir. Bunun nedeni olarak karikatür ve İslam dini aleyhine çeşitli yayınlar yapılması görülmektedir. Oysaki bu saldırıda çeşitli dinlere ve ırklara mensup kişiler zarara uğramışlardır. Müslüman ülkeler, bu saldırının İslam dinine aykırı bir davranış olduğunu açıkça ifade

7- http://www.zaman.com.tr/yorum_karikatur-krizi-danimarka-yi-ikiye-boldu_257350.html(12.02.2016)

8- Görmez, Mehmet, "Hacı Bayram Veli, II. Manuel Palaiologos ve Papa XVI. Benedikt - Papa XVI. Benedikt'in Konuşmasının Tarihi ve İlmi Değeri Üzerine", Diyanet Aylık Dergi, 2006 ss. 1-5 [http://www.mehmetgormez.com/dosyalar/1_24497812_1_76047037_5857907_\(1\).pdf](http://www.mehmetgormez.com/dosyalar/1_24497812_1_76047037_5857907_(1).pdf) (21.01.2016)

9- <http://www.patriarchia.ru/db/text/142455.html> (21.01.2016)

10- <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cuneyt-ozdemir/muslumanlarin-masumiye-ti-1100243/> (10.02.2016)

11- <http://www.ntv.com.tr/dunya/yabanci-dusmani-ac-kaldi,simlsw0Y6EmkbFuL8nl-jQ?ref=infinite> (14.02.2016)

İslamofobi

etmelerine rağmen El-Kaide bu saldırıyı resmen üstlenmiştir.12 Dolayısıyla bu hadise tüm dünyada Müslümanlara karşı kin ve nefretin yeniden canlanmasına neden olmuştur.

Zikredilen hadiseler, gazete ve medya gibi faktörler vasıtasıyla Müslüman imajı, Batıda halk zihninde bir barbar ve aynı zamanda ikinci derecedeki ucuz işçi niteliğine bürünmüştür. Bunun bir diğer nedeni ise zikredildiği gibi halkın hayata tutunabilmesi için iş ve aş amacıyla Batıya gelmesi olmuştur. Burada onların herhangi işe razı olması işverenin yabancı işçiyi en düşük maaşla çalıştırmasına yol açmıştır. Böylece yerli halkın iş imkanlarının kısıtlanması „öteki“ halka karşı nefretin alevlenmesine de neden olmuştur.

Ayrıca devletlerin göçleri azaltma isteği, bu insanların vatandaşlığa kabul edilmesi konusunda zor şartlar getirilmesine eden olmuştur. Burada açıkça görülmektedir ki Batıdaki Müslüman korkusunun asıl nedeni diğer medeniyete has olması ve medya vasıtasıyla önyargılı düşüncelerin oluşturulmasıdır. Halbuki bu halklar daha önceki tarihlerinde birlikte yaşamayı bir sıkıntı olarak görmemişlerdir. Bir diğer husus ise Müslümanların Av-

rupa ailesinden sayı olarak üstün olması kısa zaman içinde yerlilerden daha fazla hale gelmesi, böylece yerlilerin asimile hatta yok olması endişesidir ki bu durum, Avrupalıların çeşitli önlemler almalarına neden olmuştur.

İslamofobinin Yansıması

Terör örgütleri ile başlanılan İslam'a karşı korku hissinin yansıması tüm Dünya'da görülmektedir. Örneğin, Batı ile Doğu arasındaki bir köprü olarak görülen Rusya'da da İslamofobi bulunmaktadır.13 Batı'da gerçekleşen hadiselerin dalgaları Rusya'da da terör saldırıları ile yansımaktadır. Halbuki bu fobinin Rusya'nın ortaya çıkma tarihiyle hemen hemen aynı olmakla birlikte çeşitli hadiselerle ve siyasi sistemlerle bu fobi canlanmaktadır. Rusya'da Müslümanların sayısının gittikçe artması ve burada çok eskiden beri oluşturulmuş olan geleneksel İslam dedikleri etkisiz ve içi boş Müslüman kimliğinin zamanla değişmesini Rus devleti bir tehlike olarak görmektedir. Özellikle son zamanlarda tüm Dünya'da olduğu gibi Rusya'da da çeşitli terörler ile bu fobi geliştirilmektedir.14

12- <http://www.hurriyet.com.tr/charlie-hebdo-saldirisini-el-kaide-ustlendi-27964395> (09.02.2016)

13- Garaeva A. M., "Jizn Musul'man İ İslamofobiya v Stolitse Tatarstana: Opit Empiriçeskogo İssledovaniya", 2nd International Scientific Conference of Eurasian Scientific Association (February 2015)Modern concepts of scientific research // Scientific articles collection of the 2nd International Scientific Conference of Eurasian Scientific Association (Moscow, February 2015), Moscow: ESA, 2015, pp. 236-238.

14- <http://tr.euronews.com/2013/12/30/rusya-da-dort-gun-icinde-ucuncu-teror-saldirisi/> (12.02.2016)

Bunun için çeşitli önlemler almaya çalışmaktadırlar. Mesela, Mısır15 ve Türkiye16 uçak düşme olayının ardından hem iç hem de dış önlemler almaya çabalamaktadırlar.

Nitekim bu olayların medya tarafından sunulma şekli halkın zihninde bir korku doğurmaktadır. Böylece bu korkuyu gidermeye çalışan devletler genellikle çeşitli antiterör operasyonu düzenlemektedirler. Bunun sonucunda pek çok şahıs çeşitli bahanelerle ceza ile deport edilmiş ve bunu gibi daha ağır yöntemler kullanılmaktadır. Oysa daha evvelki tarihlerde devlet içinde terörü önlemek için

canlı bomba olabilen şahısları arama operasyonları düzenlenmiştir. Mesela, „Fatima“ adlı operasyonu gerçekleştirilmiştir.17 Bunun sonucunda Kafkas kimlikli, uzun etekli gibi dış görüğe uygun herkesi araştırırken bir yere de varılamamıştır. Sadece Müslüman şehide zannedilen hem Hristiyan rahibeleri hem Müslümanları incelemişlerdir. Bunun asıl nedeni teröristlerin kendilerini İslam kimliği altına gizlemesidir. Teröristlerin İslam kimliğini çıkarmadığı müddetçe bu algı Dünya nazarında köklenecektir. Ayrıca Müslüman halk, terörizm altında masum olması bir tarafa

İslamofobi

çeşitli yönlerle saldırılara uğramaktadırlar. Bu eskilerde kalmış görünse de hala yaygın bulunmaktadır. Mesela, Afganistan ve Irak gibi diğer savaşlarda terörist olan bir grubu yok etmeyi savaş olarak gösterilmektedir. O zaman Suriyeli, Türkmen ve Uygur Türklerinin de „terörist“ olma ihtimali çok az bulunmaktadır. Müslüman milletleri çeşitli yöntemlerle bir „salgı“ şeklinde görerek yok etmek için türlü başlıklarla operasyonlar düzenlenmektedirler. İşte bu İslamofobi'nin temel nedenidir. Bunun için ise devletler içinde kaosu yaratmak için darbeler yaratmaktadırlar. Ayrıca hedeflerine

engel olanları hapse atmaya hatta idam edilmeye diğer halkın nazarında korku yaratmaya, böylece eski cesur ve din adına ölümü göze alan halk tavşana dönmeye başlamaktadır. Oysa bu kritere girmeyenler hala başkaldırmaktadırlar bu yüzden de onları yok etmeye çabalamaktadır.

Bir diğer husus ise İslam dininin yanlış aktarılmasıdır. Dünya nazarında İslam şiddet ile yayılan, kadını küçük gören ve ona karşı şiddet uygulayan,18 erken evlilik ile pedofilizmi benimseyen ve çok evliliği kabul gören bir sapık aynı zamanda korkunç bir

15- <http://www.sabah.com.tr/dunya/2015/10/31/misirda-rusya-yolcu-ucagi-dustu> (30.01.2016)

16- <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1157674-suriye-sinirinda-ucak-dustu> (13.01.2016)

17- <http://www.novayagazeta.ru/society/19456.html> (9.02.2016)

18- <http://www.mynet.com/haber/dunya/misir-ese-tecavuze-seyirci-kalinabilir-fetvasini-konusuyor-1202566-> (2.02.2016)

dindir. Bunu desteklemek için yukarıda zikredilen hadiseler ile birlikte İslam dünyasında çıkan acayip fetvaların da bunu onaylamaktadır.

Müslümanların bu fobi gelişmesinin de Batı'nın provokasyonlarına daha sakin, düşünülmüş bir şekilde cevaplaması yerine fevri davranarak şiddet uygulaması ile suçlu bulunmaktadır. Zira malum İslam dinine karşı gayrimüslimleri hatta etnik Müslümanları da soğutma propagandası geliştirilmektedirler ve buna hakiki İslam dinine uygun şekilde cevap verilmelidir. Önemli bir diğer husus ise İslam dini dünyaya doğru şekilde tanıtılmalıdır, zira halklar o din hakkında yanlış bilgiler edinmektedir. Bunun için ise herkes kendisinden başlayarak buna bir adım atılmalıdır. Zira bir şahıs Dünyayı değiştirmek için işe öncelikle kendisinden başlamalıdır. Yoksa Batılılardan bir farkı kalmayacaktır. Zaten modern Dünyada onlardan farklı olarak bir İslam dini kalmıştır.

Sonuç

XX yüzyılın başlarında etkisiz ve çok zayıf olan Müslümanlar zamanla toparlanmaktadır. Batı ülkelerinde yaşayanlarda zamanla asimile olacak zannediliyordu ama 4, 5 kuşak orada

19 <http://www.hurriyet.com.tr/misir-da-fetva-kaosu-6698400> (2.02.2016);
<http://trend.mynet.com/kadinlarla-ilgili-inanilmaz-fetvalar-1043400> (2.02.2016).

daha olgun nesilden ibaret olmasıdır. Herhalde bu komünist partiler ve ateizm düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Yeni nesil ise eskiden kapalı olan bilgilere ulaşma imkanları bulmuş, bunlardan istifade edebiliyor ve sunulan bilgileri seçebildikleri görülmektedir. Günümüzde ise bu hadiselerden en çok zorluk çeken başta Avrupa'da yaşayan Müslümanlar, sonra onlara destek ermeye çalışan Türkiye'deki halktır. Oysaki Türkiye'de son zamanlarda gerçekleşen

yaşayanların bile asimile olmaması hem yüksek doğurganlıkla hem de yeni gelen göçlerle sayılarının artması Batıyı korutmaktadır. Müslüman devletlerinin de güçlenip örgütlenmeye çalışması bu korkuyu arttırmaktadır. Batının kurduğu bu dünya düzeninde artık her kesin batılı olduğu tüm diğer medeniyetlerin kaybolduğu bir zamanda İslam her geçen gün gelişmektedir. Bu neoemperyalizm ve neosömürgecilik karşısında dura bilecek tek güç İslam'dır. Batının bunu durdurmak için oluşturduğu yöntemlerden biri de İslamofobidir. İslamofobi tüm Dünya için eski bir hadise olmakla birlikte zamanla terör vasıtasıyla yeniden canlandırılmaktadır. Bunu Batılı devletler bir taraftan beslerken diğer taraftan da gidermek istiyor gibi görünmektedir. Bu ikili oyun Dünya'da karışa yaşanmasına neden olmaktadır. Böylece sözde bağımsız devletler bu etken altında hareketsiz kalmaktadırlar. Çünkü görüldüğü gibi en çok lügatle kendini güçlü göstermeye çalışan ülkelerde terör saldırıları gerçekleşmektedir. Bunun sonucunda Müslüman halk zorluk görmektedir, örneğin eskiden kapalı bayanı bir rahibe zannedilmişken, bu terörlerden sonra her an patlamaya hazır canlı bir bomba veya terörist olarak görülmektedir. Enteresan tarafı ise bu olaylara negatif tepki verenlerin gençlerden ziyade

terör olayları ile halkın nazarında devleti olumsuz yönden etkilemesi ve bu hadiseyi yabancı medya devleti tehlikeli her an darbe gerçekleştirebileceğini gösterilmektedir. Bunun asıl nedeni ise Türkiye'nin eski gücü ve otoritesini toparlamaya çabalamasındadır. Güçlü devlet yerine eski düşmanı canlandırması tercih edilmiştir. O "İşid" adı altında gizlenmişken tüm ülkeler ona karşı savaşmaktadırlar.

Kaynakça

- * Belyaev L. A., Lisovoy N. N., "Groba Gospodnya (Voskreseniya Hristova) Hram v İerusalime'", C. 13, Pravoslavnaaya Ensiklopediya, Moskova 2006, ss. 124-136.
- * Demirkent, Işın, Haçlı Seferler, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1997.
- * Düzgün, Şaban Ali, "İki Dünyanın Karşılaşması: Müslüman ve Latin Batı Dünyası Arasında Haçlı Seferleri Dönemindeki İlişkiler", C. 14, S. 3-4, İslami Araştırma Dergisi, 2001, ss. 349-360.
- * Erdin, Murat, 11 Eylül Saldırıları Ve İslamofobi: ABD Ve Avrupa'da Görülen İslam Karşıtı Eylem Ve Hareketlerin Nedenleri Ve Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi 2014.
- * Garaeva A. M., "Jizn Musul'man İ İslamofobiya v Stolitse Tatarstana: Opit Empiriçeskogo İssledovaniya'", 2nd International Scientific Conference of Eurasian Scientific Association (February 2015) Modern concepts of scientific research // Scientific articles collection of the 2nd International Scientific Conference of Eurasian Scientific Association (Moscow, February 2015), Moscow: ESA, 2015, pp. 236-238.
- * Görmez, Mehmet, "Hacı Bayram Veli, II. Manuel Palaiologos ve Papa XVI. Benedikt - Papa XVI. Benedikt'in Konuşmasının Tarihi ve İlmi Değeri Üzerine", Diyanet Aylık Dergi, 2006, ss. 1-5.
- * <http://tr.euronews.com/2013/12/30/rusya-da-dort-gun-icinde-ucuncu-teror-saldirisi/> (12.02.2016).
- * <http://trend.mynet.com/kadinlarla-ilgili-inanilmaz-fetvalar-1043400> (2.02.2016).
- * <http://www.haberturk.com/dunya/haber/1157674-suriye-sinirinda-ucak-dustu> (13.01.2016).
- * <http://www.hurriyet.com.tr/charlie-hebdo-saldirisini-el-kaide-ustlendi-27964395> (09.02.2016).
- * <http://www.hurriyet.com.tr/misir-da-fetva-kaosu-6698400> (2.02.2016).
- * [http://www.mehmetgormez.com/dosyalar/1_24497812_1_76047037_5857907_\(1\).pdf](http://www.mehmetgormez.com/dosyalar/1_24497812_1_76047037_5857907_(1).pdf) (21.01.2016).
- * <http://www.mynet.com/haber/dunya/misir-ese-tecavuze-seyirci-kalinabilir-fetvasini-konusuyor-1202566-> (2.02.2016).
- * <http://www.novayagazeta.ru/society/19456.html> (9.02.2016).
- * http://www.ntv.com.tr/dunya/yabanci-dusmani-ac-kaldi,simlsw0Y6EmkbFuL8n1-jQ?_ref=infinite (14.02.2016).
- * <http://www.patriarchia.ru/db/text/142455.html> (21.01.2016).
- * <http://www.radikal.com.tr/yazarlar/cuneyt-ozdemir/muslumanlarin-masumiyeti-1100243/> (10.02.2016).
- * <http://www.sabah.com.tr/dunya/2015/10/31/misirda-rusya-yolcu-ucagi-dustu> (30.01.2016).
- * http://www.zaman.com.tr/yorum_karikatur-krizi-danimarka-yi-ikiyeboldu_257350.html (12.02.2016).
- * Kıvılcım Romya Bilgin, Savaş Analizinde Clausewitz'in Esas Üçlemesi: Afganistan'da Taliban Kalkışması Örneği, Doktora tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı 2015.
- * Öz, Mustafa, "Hakim Biemrillah", C. 15, DİA, İstanbul 1997, ss. 199-201.
- * Zeynep Kaya, Terörizmin Küreselleşmesi: El Kaide Örneği, Doktora Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü Güvenlik Bilimleri Ana Bilim Dalı 2010.

Yeryüzünotları

Gürcistan

GÜRCİSTAN'DA RAMAZAN

Ramaz BERİDZE

Uludağ Üni. İlahiyat Fakültesi

Gürcistan'ın en güzel şehri olan Batum'dan geliyorum. Türkiye'de Müslüman kardeş olarak Bursa'da eğitim görmekteyim. Gürcistan'da Müslümanların nüfusu %10'dur. Gürcistan'da Müslümanların bu kadar az olmasına rağmen 11 ayın sultanı çok kıymetli bir misafir gibi beklenir. Bu kıymetli misafir büyük coşkuyla kutlanır Gürcistan'da. Ramazanın ilk gecesinde büyük aşk ve coşkuyla camileri doldurup Kur'an-ı Kerim okunur ve salavatlar getirilir.

Özellikle Ramazanın ilk günlerinde herkes, büyük-küçük ayırt etmeden Ramazanı kutlamak için birbirlerine giderler. Camilerde ve medreselerde teravih namazı kılınır. Cemaat Teravih namazına büyük önem vererek, yirmirekâti aksatmadan kılarlar. Evlerde yemekler yapılır, komşulara ve yakınlarla iftariye verilir. Bazende dostluk ve kardeşçe bir arada birlikte iftar yapılır, fakirlere de yemekler dağıtılır. Zaten bu mübarek ayın amacı kardeşçe yaşamak ve paylaşmak, yakın

Gürcistan

ve uzak olan Müslümanları hatırlatmak ve aralarındaki dostluk bağıni pekiştirmek değil mi?

Evlerde ise bütün aile fertleri toplanıp sahur ve iftarı birlikte yapmaya çalışır. Sahur ve iftarda ayırt etmeden ana yemekler yapılır. Sofralarda üç ya da ana yemeğin olması vazgeçilmezdir. Camilerde İslam dünyasında olduğu gibi mukabeleler ve mevlidi şerifleri de okunur. Şehirler ve yaylalarda iftarlar düzenlenir. Özellikle de Ramazanın son günlerinde teravihten sonra tatlılar ikram edilir.

Ramazanın 27. gecesinin (kadir gecesi)

geleneği tamamen farklıdır. Herkes merkez camilerde toplanıp ibadetle geceyi ihya eder. Ramazan Bayramı'nın getirdiği huzur ve bereketiyle, namaz sevinç ve coşkuyla kılınır. Komşulara ve akrabalara, yakın ve uzaktan gelenlere yemekler ikram edilir. Sokaktaki çocuklara şeker dağıtılır. Mezarlıklara gidilerek temizlik yapılır ve dua edilir. Gürcistan'da Ramazan böyle geçer.

Tüm İslam âlemine Ramazanın huzurlu geçmesini ve nice Ramazanlara da sağlık ve afiyet içerisinde erişmemizi Yüce Mevla'dan niyaz ediyorum.

EY SURİYELİ ÇOCUĞUM ÜZÜLME

Ey masum çocuğum ne olur bana söyle hangi şeyler seni o kadar ağlatmış

Havadan gelen bombalama patlayıcı variller mi sana zarar vermiş

Yoksa sağır ihanet eden gazez acımesiz mecusılar karşısında
sessiz duran bir millet seni halsiz bırakmış

Ey çocuğum sakın ol ve bekle çünkü ahirette senin için acayip şeyler hazırlanmış

Ey çocuğum asla düşünme ve sanma ki Allah zalimleri sağa bırakacakmış

Ey çocuğum yakında zaferle bir atama olacak ve o günde her şey seni yükseltecekmiş

O günde Allah müminleri aziz tutacak ve o avutucu müslimin gözleri rahat olacakmış

O günde o kinci, zarar vermek isteyen ve onun halkı satan zalimler aşağılanacakmış

MOHAMMED KİSHKO/FİLİSTİN
ULUDAĞ ÜNİ. SOSYAL BİLİMLER
ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS

طفل سورية لا تحزن

أيا طفلي البريء قل لي بريك ما الذي أبكاك
أقصف براميل متفجرة من الجو أذاك
أم خذلان أمة صقت عن حقد محوسى مجرم أعياك
أيا طفلى هون عليك وانظر ما أعد لك فى أخراك
أيا طفلى لا تحسبن الله غافلاً عمّن عاداك
أيا طفلى سيكون لنا مع النصر موعد بهناك فى عليك
يوم يعز الله به المؤمنين ونفر به عين كل موحد عزّاك
وبذل به كل متربص حفود بائع لشعبه أفاك

بقلم: محمد كشكو

NIJERYA'DA RAMAZANIN VE BAYRAMIN İCRAAT ŞEKLİ,

Muhammad Munir Kabir

Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü
İlahiyat Fakültesi, Dinler Tarihi Bilim Dalı

1. RAMAZAN:

Başlangıcı rahmet, ortası mağfiret ve sonu cehennem 'den kurtuluş olan mübarek Ramazan ayındayız ve Ramazanınız mübarek olsun. Bismillah diyerek Nijerya'da Ramazan-ı şerif nasıl geçiyor? Dilimiz döndüğünce anlatalım.

Ramazan'ın ilk gününde insanları sa-hura hem de bekârları uyandırmak için davulcular mahalleleri gezer.

Gündüz ise hem patronlar hem de işçiler az çalışır ve sevap kazanmak umuduyla Kur'an-ı Kerim okumakla meşgul olur. Akşama doğru camilerde mukabele ve vaaz faaliyetleri gerçekleştirilir.

İftarlarını bir kuru hurma ve bir yudum su ile açarlar. Akşam namazından sonra herkes evine koşar, kendi evinde iftarını yapar. Ara sıra bazı hayırsever kimseler camilere iftaryemekleri getirir ve dağıtır.

Yatsı namazı akabinde teravih namazı-sekiz rekât kılınır ve artı üç vitir namazı kılınır.

Peygamber hadisindedabit olan Kadir

Gecesi aramak için on gün içerisinde Te-heccüd namazı hatım ile kılınır. Ramazan ayı böyle eda edilir.

2. BAYRAM GÜNLERİ:

Malumunuzdur Ramazan ayı ya yirmi dokuz ya da otuz gün çekiyor, ertesi günü bayram oluyor,

Nijerya'da bayram kutlaması en az 3 gün sürüyor ama kuzey bölgesinde güneyin-den daha yoğun Müslüman yaşadığından 7'inci gününe kadar da kutlamalar devam eder. Özellikle Kano, Kaduna, Katsina, Gombe ve Bauchi gibi büyük şehirlerde Hausa kabile kralları at yarışı ve merasimleri düzenleniyor. Yoruba kabilesi, Kezalik ve daha sayamadığım birçok kabile ve şehirler vardır.

İşte Nijerya'da Bayram'ın ilk gününde sabah herkes uyanır ve banyosunu yapar. Sonra erkekler, bayanlar ve çocuklar şehrin değişik mahallelerindeki camilere gidip namazını kılar. Namazdan sonra evlerine dönüp yemeklerini yerler ve akrabalarına, komşularına, ahbablarına giderler. Bayram bu şekilde geride kalmış olur.

Dua ve selametle.

RUS ŞARKİYET MERKEZİNDE ORTA ASYA (TÜRKİSTAN) BÖLGESİNİ ARAŞTIRAN İLK BATILILAR

Bekzod Syddykov/KAZAKİSTAN

Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları

Türkistan, Türklerin yurdu manasına gelen büyük bir ülkedir. Tarihte Türkistan kelimesi ilk olarak 639 yılına dayanan köle sicillerine dayanıyor. Sogd dilinde bulunan sicilde bir Semerkantlı kızın köleliğe satılması hakkında yazılıyor. Bu bulunma 1969 y. Çince sicille beraber Turfanda bulunmuştur. Ama bölgeye ve ordaki kavımlar hakkındaki bilgiler budan da eskidir. Bölgede geçmişte yaşayan kavımlar hakkında eski Yunan tarihçilerinden Herodotus'un "Yurcae", Secundus ve Melanın "Turcae" adlarındaki eserlerinde M.Ö 5-i asr ve daha sonra Edil (Volga) ile Yayık (Ural) nehirleri arasında yaşayan isketlerle sakalar hakkında bilgi verdiğini biliyoruz. Yunanların bu bölge hakkında yazması İskenderin Asyayı fetih etmesiyle bağlıdır. Sirdaryanın yukarı akımında sakalarla karşılaşması ve geri çekinmesine neden olmuştur. İskenderin bu mağlubiyeti onun Sirdarya nehri kuzeyindeki büyük steplere ilerlemesine engel olmuştu. Eski İran kaynaklarında Türkistan'a Turan kelimesi kullanmıştır. Turan kelimesi İran kelimesinin tam zıddıdır. Meşhür İran şairi Firdevsinin Şahname adlı eserinde İranlılarla Turanlılar savaşları anlatılmış.

Coğrafi alanı Güneyden Gürgan nehri, Horasan dağları, Kopet Dağı, Kuhu Baba, Mezduran, Tapcak ve Ak Dağları, Hindikuş Sırtları, Mustag-Kuenker Sıradağları; dogudan Çin memleketi; kuzeyi Kazakistanın İrtiş Havzası; batıdan Kuzey Ural Dağı, Yayık nehri ve Hazar Deniziyle çevrilidir. 6 000 0002 teşkil eden büyük ülke. İlk Merkezi Asyayı terim olarak alman coğrafyacısı Aleksandr Humboldt 1841 yılı keşif etmiştir. Humboldt bu terimi Batıdaki sınırı Hazar deniziyle vurgulama yaptı. Merkezi Asyanın doğudaki sınırını belirlememiştir. Başka bir alman coğrafyacısı Ferdinand Richthofen Merkezi Asya terimini daha kesin tanım vermiştir. O bölgeyi ikiye ayırmıştır. Ona göre Merkezi Asya Tibet dağlarından Altaya kadar, Pamir dağlarından batıdaki Khingine kadar yerleri kendi içine alır. Tarihte büyük hadiseleri başından geçiren büyük ülkeye rus istilasına kadar Türkistan olarak kullanılmıştı. 1920 yılından başlar Türkistan adının yerine Orta Asya terimi kullanmayı başlamıştı. Rus coğrafiye cemiyeti tarafından sunulan terimi 15 Sovyet cumhuriyetlerinde

Orta Asya diyerek kullanmıştır. Dünya coğrafi geleneğinde Merkezi Asya terimi üstün oldu. Şimdiki günümüzdeki siyasi-coğrafi açıdan Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Tacikistan ülkeleri için kullanılır.

Bü ülkeye Hunlar, Tabgaçlar, Göktürkler, Uygurlar, Karahanlılar, Gazneliler, Selçuklular, Harezmsahlılar, Moğollar ve Timur devleti hakim oldu. Ondandır çeşitli hanlıkların idaresi altında kaldı. 1502 yıl Altın-Ordanın devletinin parçalanmasıyla bölgede siyasi boşluk yüzeye geldi. 1552 yılında Altın-Orda varisi olan Kazan Moskovanın eline geçti. Daha sonra 1556 yılında Astrahan hanlığı ele geçirerek Rusların sınırları Hazar Deniziyle belirlenmişti. Türkistan bölgesinin doğusundan Yermak askerleri 1582 yılında Sibir bölgesin tam olarak eline geçirmişti. I Petr "Orta Asyanın kapısı" diyen kazak hanlığı XVII asrın sonunda güçsüz hale gelmişti. 150 yıla uzanan savaş kalmakların Sirdarya nehrine gelip Küçük Cüz (yüz) kazaklarının yerine girmesi onların Çar hükümetinden tabiiyet istemesine mecbur etti.

I Petr öldükten sonra Ekaterina döneminde 1732 yılı Küçük ve Orta Cüz kazakları Rus haki miyeti altına geçti. Ruslar Astrahandan sonra ilk defa Or nehrinin Yayık (Ural) a döküldüğü yerinde Orenburg (Ornbor) kalesini inşa etti. 1743 yılında kurulan Orenburg (Ornbor) Çarlık Rusyanın Orta Asya ile ticaret ve diplomatik ilişkiler noktası oldu. Bu şehre kervan ticaretinin merkezi haline gelip, burdan Orta Asya Hanlıklarına Rus diplomatik misyonları gönderildi ve Dogudanelçiler geldi. Dogudaki yerleri işgal etmek için I Petr önceden musulman halkların dillerin öğrenmeden başlamayı hedef etmiştir. V.V.Bartold I Petrın bu hareketini 1716 yıla bağlıyor. Rusların Büyük stepteki göçebelerle Orta Asya hanlıklarıyla ilgili diplomatik ve ticari yollarla gelen haberlerin sistemtik halde olması I Petra bölge halklarının medeniyetin öğrenmesine yol açtı. Onun için Orenburg bölgesi yönetmenleri İ.K.Krilov (1689-1737), V.N.Tatişev (1686-1750), İ.İ.Neplyuev (1693-1773) kendi yardımcıları P.İ.Riçkovla A.İ.Tevkelevle Orenburg şehrini Şark araştırmalarının prarik merkezi yaptı. XIX yuzylun yarısında Orenburg Kazan, St. Petersburg ve Moskova'daki Doğu bilimi okullarında yetişen şarkiyatçıların Orta Asyaya gitmeden önce prarik hazırlıktan geçecek yeri görevin aldı.

İlk defa I Peter 23 yaşında iken 1695 yılında tüccar Semen Malenkiyi İrana ve Hindistana göndermişti. Onu İran şahı ve Hindistandaki

Moğolların Ulu Hanı kabul ediyor. Beş yıldan sonra Astrahana dönüyor ve kendi seyaheti hakkında tarifler ile rapor yazmadan vefat ediyor. 1699 yılında Danimarklı Şeltrona Hazar denizinin sahili haritasın yapmaya emir ediliyor. O da yolda ölüyor. 1714 yılında 20 Mayıs'ta Bekoviç-Çerkasskiye Amudaryanın Hazar denizine dökülmesine kapatılan yerini bulmaya emir verilmiştir. 1715 yılında nisan-kasım aylarının arasında Bekoviç-Çerkasskiy kendine verilen 500 Yayık Kazak askeriyile Hazar denizinin doğu kıyısın araştırmış. 4 Ağustosta I Petera-Hiva hanlığı yakınındaki Aktam diyen yere geldiğini ve eskiden buradan Amudaryanın Hazar denizine döküldüğü yeri bulunduğunu rapor ile bildirmişti. Moskovaya döndükten sonra 1716 yılının şubat ayında Bekovich-Cherkassky kaptan halinde Hiva hanlığına Çarlık hükümeti içine alınması teklifiyle gitmesi emriyle Astrakhana geri gönderildi. 1716 yılının sonbaharında ve 1717 bahar arasında Hazar denizinen geçen Bekovich-Cherkassky askerleri Krasnovodsk (şimdiki Turkmenbaşı defnesi) defnesinde bir istihkam kale inşa etti. Kale inşa edildiğinden sonra Hiva hanlığın teslim etmek için ekseri yürüş başladı. Ama Hivaya ulaşan Bekovich-Cherkassky askerleri Hiva hanı tarafından hilyeyle öldürüldü. Böylece I Peterin Doğuya gönderdiği üç sefer grupları önemli olmadı. O seyahetleri geçen gezginlerden bölge hakkında hiçbir rapor alamadı. I Peterin Amudaryanın Hazar denizine dökülecek yerini araması nedeni onun Hindistanası yoluyla geçmek amacıyla bağlıdır. Hazar denizinde Aral denizine geçerek ondan Amudarya ile Buhara, Hiva hanlıkları ve dogusundaki Hindistan pazarı rus imparatoru için çok geniş bir Pazar olmuştu.

Göçebelerin büyük Stepleriyle Orta Asyayı gezen en son gezgin Temürün sarayında olan ispanyalı Gonsales de Klaviho Ruydur. Ondandır oncemoğollar istilası döneminde İtalyan Jovanno Plano Karpini (Giovanni da Pian del Carpine) Vatikan Papası İnnokent IV tarafından Asyadaki hristiyanların durumunu öğrenmek için Moğol imparatoru Batuhana gönderilmişti. Diğer taraftan papaz Karpiniye tatar-moğollar hakkında bilgi toplamaya buyumuştur. Onun nedeni Avrupayı işgal eden Moğollardan korkunçtur. O zamanlar avrupalolar tatar-moğolları "cehennemden çıkanlar" demişti. Büyük Steplerden ve Sirdaryanın kuzeyinden geçen ikinci bir gezgin Gullim Rubrokdur (Guillaume de Rubrouck). O 1253-1255 yılında fransuz kralı IX Lyudovik tarafından Moğollara gönderilmişti. Seyahatten döndükten sonra Rubrok "Doğu

Şarkiyatçılık

memleketlerine seyahet" adlı kitap yazmıştı. Üçüncü bir gezgin Moğol hanı Hubulayın sarayında olan İtalyan asılla Marko Polodur. Kendisinden öncedeki gezginler gibi o kendi kıyafetini değiştirmemiş. Karpini ile Rubruk Fransız-kanjemaatının adamları olduğu için rehiner kıyafetinde gitmişti. Rus şark merkezinden Orta Asyaya ilk gelen İtalyanın Ragusa şehrinde doğmuş Florio Beneveni olmuştur. O 1708-1727 yılında Çar rus hükümetini hizmetinde görevlik yaptı. Rus hizmetine Benevini İstanbul'da alınmış. 1708 yılında Rusyanın İstanbul'daki büyükelçisi Graf Peter Andreyeviç Tolstoy tarafından şark dillerinin tercümanı olarak kabul edilmiştir. Osmanlı Divanının 1710 yılında 20 kasımda Rusyaya karşı savaş açma meclisinden sonra rus büyükelçisi Tolstoy Yediküle zindanında esir tutulmuştu. Onunla beraber Benevini de Yediküle zindanında oturmuş. 1714 yılında İstanbul'daki rus büyükelçisindeki 6 yıllık hizmetten sonra Benevini ilk defa Rusyaya gelmişti. 1717 yılında P.A. Tolstoy ile beraber Viyana ve Napoli şehirlerinde büyükelçinin tercümanı olmuş. 1718 yılında Rusyaya döndükten sonra Doğu seferinin sekreteri atandı. I Peter Buharadan gelen elçi Kuli bek ile Beneviniye Buharaya gitmeye davet etti. 1719 yılı I Peter Beneviniyi Buharaya rusların büyükelçisi olarak göndermişti. 1721 yılında Şamahı ve Tahran yoluyla Quli bekle beraber Buharaya geliyor.

Beneviniye Orta Asya hanlıkları iç durumu, siyasi mücadele, uluslararası ilişkiler, Rus ordusunun İran kampanyasına hanlıkların değerlendirmesi, hangi memleketlerle ticaret yürütmesi, hanlarının ve onun çevresi hakkında bilgiler toplama vazifesi yüklenmişti. 1725 yılında Benevini Buharadan Hıva hanlığına geçip, oradan Rusyaya kaçarak dönüyor. Benevini döndüğünde I Peter vefat etmişti. Ama onun yazdığı "Elçi Florio Benevini'nin Buhara seferinin kısaca dergisi" adlı raporu sonradan rus bilimsel orientalizm merkezinin gelişmesinde iyice yer almıştı. Onun raporunda ilk defa hanlıklardaki iktisadi, halkların etnografik ve tarihi hayatı hakkındaki sistematik bilgiler veriliyor.

İkinci Orta Asya hakkında bilgiyi toplayan Batılı asıllı askeri adam Egor Kazemiroviç-Meyendorf'tur (almanca Georg Wolter Konrad von Meyendorff). Egor Meyendorf 1795 yılında Klyan-Roop kalesinde dünyaya gelmiş. Babası Livonia beyliklerinde velilik yapan eski bir alman ailesinden geliyor. Meyendorf 1811 yılında St. Petersburg'taki askeri suvariler hazırlanana liseye kabul ediliyor. 1812 yılında Ruslarla Fransuzların arasında olan savaşlara katılıyor.

1820 yılında Almanyadaki Georg-August-U-niversitesinde okumayı kazanıyor. Ama 3 dönem okumadan Buharaya gidecek diplomatik misyonun üç temsilcilerinin büyüğü atandı. Bu elçiliği Aleksandr Fedoroviç Negri yönetti. Negri İstanbul'da yaşayan eski rum asıllıydı. Osmanlılara ihanet eden Moldovalı hükümdar Konstantin İpsilanti'ne danışmanlık hizmeti yapmıştı. İpsilanti'nin kızına evlenen Negri de kaypederi Rusyaya kaçtıktan sonra o da 1806 yılında rus hükümeti hizmetine geçiyor. Meyendorf Negrinin elçilik grubunda Buharaya 1820 yılında gidiyor. Buhara seyahati hakkında "Orenburgtan Buharaya seyahat" adlı kitap yazıyor. O bu kitabı önce Fransız dilinde "Voyage d'Orenbourg à ""uchara, fait en 1820" adıyla baskıdan çıkartıyor.

Kitapta seferi hakkında üç bölümden ibarettir. Birinci bölümde kazak stepinden geçiş açıklanmaktadır. Kazakların görgü, gümrük, yaşamı, yiyecek ve avcılık yöntemleri hakkında bilgi veriyor. İkinci bölümde ise Orta Asya'daki ülkelerin sınırları, dağlar, iklim, bölgenin nehir ağı belirlenmiştir. Soruşturma ve kişisel tecrübelerine dayanarak Aral Denizi'nin sonucuna varılmıştır. Nihayet üçüncü bölümde Meyendorff, Buhara ve Orta Asya'nın diğer hanlıkların tarihine, iç ve dış ticareti hakkında yazmış. Meyendorf'un raporu Orta Asyaya giden diğer ruzgeginleri için çok önemli yer almıştır. Çünkü Meyendorf'un raporunda giden yollardaki yer adları hakkında iyi bir bilgiler verebilmiştir. Onun yaptığı hariteler rus gezginleri iyice faydalanmıştır.

Dikkat çekilecek üçüncü şarkçı Peter İvanoviç Demezondır (Desmaisons). Tahminen 1808 yılında Fransada doğmuştur. Babası İtalyan'ın içindeki Sardinyalıralığındaki doktor olarak hizmet etmiştir. Kazan üniversitesinde mezun olduktan sonra St. Petersburg üniversitesinde şark dillerini öğrenmiştir. St. Petersburg'ta şark dillerini eğretilen Georgiy Mihayloviç Vlangliden öğrenmiştir.

Şarkiyatçılık

Vlangli de İstanbul'da grek ailesinde doğup-Çarlık rus hizmetine geçen adamdır. O 1823 Rusya Dışişleri Bakanlığı Asya departmanındaki Şark dilleri bölümünün başkanı ve Türk dilinin profesörü olmuştur. Demezondan Türk dillerinde gelişmesine Vlanglinin etkisi vardır. Doktor ünvanından sonra Orenburg'taki Nepliyev vaskeri okulunda arab, fars dillerinin öğretmeni ve rus memleket sınırı komisyonunda mütercim olarak görev yaptı. Orenburg'taki görevi namusulmanların medeniyetin, türk dillerinden tatar ve diğer dilleri mükkemelseviyede öğrenmeye kolaylık doğdurmuştur.

1834 yılında Demezondan musulman kıyafetinde Molla Cefer adıyla Buharaya gönderiliyor. Musulman kıyafetinde Demezondan Buhara'daki cami ve medreseleri ziyaret ederek yerel bilim adamları ile teolojik tartışmalar, sohbetler kura bilmiş. 1835 yılında geri döndü. Ama Demezondan kendi sayahatındaki açıklamalar yayımlanmamış. Seyahatten döndükten sonra Rusya Dışişleri Bakanlığı Asya departmanındaki Şark dilleri bölümünde türk ve fars dillerinden öğretmen olarak çalıştı. 1843 yılında bu bölümün başkanı oldu. Çok uzak zaman As-

yade parmanın içinde dragoman (müslüman ülkeriyle ilişkide diplomatı yoksa mütercim) olarak görevli oldu. 1857 yılında Sardinyalıralından Baron ünvanı aldı. Hayatının sonunda Paris'e dönüyor. Demezondan Han Abulgazinin «Kitabişacarı i - tarakima» (Histoire des Mogols et des Tatares) eserini Fransızca'ya çevirmiş. 1873 yılında Paris'te vefat etti.

Demezondan'ın şimdiki günümüze yeten "Buhara Hanlığı ile ilgili notlar" adlı eseri var. Demezondan'a yüklenen görev Buhara'da yaptığı dört aylık seferde bölgede gelişen olaylar hakkında ve detaylı bilgi toplamaktır. Orta Asya pazarına Afganistan ile Hindistan'dan gelen ingiliz malları Çar hükümetin merakı salmış. Buharaya yapılan Demezondan seferi hakkında bilgiler onun esrinde iyice tesvirlenmiş. Çarlık Rusyası'nın daveti üzerine bölgeye gelen Batılı oryantalistler birikimlerinin yanında oryantalizm düşüncelerini de beraberlerinde getirmişlerdir. Bu türden sorunları olmasına rağmen Çarlık Rusyası buna göz yummuş, Batılı oryantalistlere kendi topraklarında çalışmalarına izin vermiştir. Bu şekilde çalışmalarına devam eden oryantalistler, Rus Doğu biliminin gelişmesinde de ciddi katkılar sunmuşlardır.

BİBLİYOGRAFYA

Sultanov, İkrım Tursunoviç, Cengizhan ve torunları. Kader ve güç, Moskova, 2007.

Yeni Türk Ansiklopedisi, Ötüken neşriyatı, İstanbul, 1985.

Erol, Güngör, Tarihte Türkler, Ötüken neşriyatı, İstanbul, 1999.

Yeni Rehber Ansiklopedisi, Türkiye Gazetesi, İstanbul, 1994.

Orta Asya çalışmaları tarihi, Orta Asya bölgesi ve araştırmacılar (История исследований центральной Азии. Центральная Азия: регион и его исследователи), <http://kozlov-museum.ru/history-azia/>

Berber, Oktay, Rusyanın Türkistan siyaseti: "Böl-yönet" makale.

Orientalist V.İ. Dal. Rusya Doğal Bilimler Akademisi yayınevi tarafından yayınlanan monograf (В.И. Даль – востоковед. Монографии изданные в издательстве Российской Академии Естественных наук), <http://www.rae.ru/monographs/134-4450>.

Abdrahmanov, B.A., Rus İmparatorluğu Kanunlarının toplamındaki Kazakistan konusu, **Tarih bilimleri doktora uzmanlığına savunma avtoreferatı, Ust-Kamenogorsk, 2002.**

"I Peter'in Doğu'daki elçisi. 1718-1725 yılında Florio Benevini'nin İran ve Buhara elçiliği (Посланник Петра I на восток. Посольство Флоридо Беневени в Персию и Бухару в 1718-1725 годах)" Bilim уаулі (Издательство «Наука»), Moskova, 1986.

Brockhaus and Efron Encyclopedic Dictionary (Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона), St. Petersburg, 1891, 1895 y.

Гильом де Рубрук (Guillaume de Rubrouck), https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%BE%D0%BC_%D0%B4%D0%B5_%D0%A0%D1%83%D0%B1%D1%80%D1%83%D0%BA

K.V. Trever, A. YÜ. Yakubovskiy, M.E. Vorones, Özbekistan halklarının tarihi, Taşkent, 1947 y.

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%B9%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D1%80%D1%8>

Polovtsov, A.A., Rus biyografik ansiklopedi sözlüğü, St. Petersburg İmparatorluk Rus Historical cemiyeti. St. Petersburg, 1905 y.

1802-1856 yıllarında Rusya'nın Dışişleri Bakanlığı, **Rusya Dışişleri Bakanlığı Tarihi-belgesel Bölümü** (Историко-документальный департамент МИД России), http://www.idd.mid.ru/letopis_dip_sluzhby_08.html

Soltayev, Zelimhan, Rus oryantalistlerinin siyer çalışmaları (19 ve 20. Yüzyıllar), Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi Ve Sanatları, (İslam Tarihi) Anabilim Dalı, Ankara 2009.

Endonezya'da Ramazan Ayı

Ainun Nuha Al Farisi

Uludağ Üniversitesi
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi

Ramazan ayı İslam dinindeki en önemli 3 aydan biridir. Müslümanlar Ramazan'da sahur vaktinden iftar vaktine kadar oruç tutarlar. Endonezya, dünyanın en çok Müslüman nüfusuna sahip ülkesidir. Peki Ramazan ayı Endonezya'da nasıl geçer?

Ramazan ayından önceki gün Endonezyalılar gıda alışverişi yaparlar. **Açe bölgesinde Ramazan ayından önce boğa ve kuzu kesip yerler. Bu faaliyete Meugang denir. 1400'lü yıllarda başlayan bu kültür şuan da devam etmektedir. Yogyakarta bölgesinde de hazırlık olarak bir gün önce insanlar şelale ve göletlerde yıkanır. Bunun amacı maddi ve manevi temizliktir. Bu faaliyete de Padusan denir. Semarang bölgesinde de Dugderan**

adlı bir faaliyet vardır. Bu faaliyette Bedug isimli vurmali çalgı ve top eşliğinde yürüyüş töreni yapılır.

Ramazan ayı geldiğinde her camide çocuklar için Kuran kursları açılır. İnsanlar ikindi namazından sonra toplanıp iftara kadar toplu bir şekilde Kuran okurlar. Her camide iftar programları olur. Mahalle sakinleri iftarlarını genelde camide yaparlar. Her gün bir kişi iftar masraflarını karşılar ve mahalledeki komşular da toplanıp iftar yemeğini hazırlar. Akşam ezanı okunduğunda ilk olarak çay içerler, hurma ve meyve yerler. Sonra akşam namazını kılarlar ve iftar başlar. İftardan sonra yatsı namazıyla beraber teravih namazı da kılınır. Teravih

namazı bazı camilerde 8 bazılarında da 20 rekât olarak kılınır. Bazı camilerde de hatimle teravi kılınır.

Sahur zamanı mahallenin gençleri toplanıp ellerinde meşalelerle bambu çalarak mahalle sakinlerini uyandırır. Camide de hoparlörle sahura çağrı yapılır.

Endonezya

Sahurda genelde pilav, tavuk, balık, dana eti, çorba gibi gıdalar tüketilir.

Fitre, camide açılan stantlarda bekleyen görevlilere verilir ve toplanan parayla da yoksullara pirinç dağıtılır.

Ramazan Bayramı'ndan önce herkes ailece memleketlerine giderler. Bu faaliyete Mudik denir. Bu sebeple bayram öncesi ve sonrası Endonezya'nın çoğu yolu tıkanır. Bayrama hazırlık için özel yemekler yapılır. Lontong, Opor Ayam, Ketupat gibi yemekler bunlara örnektir. **Bayramdan önceki gece her mahallede tekbir eşliğinde yürüyüşler olur. Camiler bu yürüyüşlere büyük özen gösterirler. En güzel yürüyüşü yapan camiye para ve kupa ödülü verilir.**

Bayram namazlarının nerede kılınacağı o cemaatin kararına bağlı olur. Bazı yerlerde bayram namazı camide kılınırken bazı yerlerde stadyumlarda ve hatta yollarda bile kılınabilir. Ardından camiden çıkan insanlar ilk olarak birbirleriyle bayramlaşırlar. Bayram namazından sonra akraba aileler bir evde toplanır ve bayramlaşırlar. **Bayramlaşma esnasında küçükler büyüklerin elini öperken helallik isterler ve önceki hayatlarında**

yaptıkları kötü şeyleri itiraf ederler. Bu anlar duygusal anlardır. Klasik bir helalleşmeden ziyade burada ciddi bir pişman olma durumu vardır. İçlerindeki dökken insanlar bu bayramlaşma şeklinden sonra rahatlarlar ve huzur bukururlar. Ailelerden sonra komşularla bayramlaşırlar. Ardından tanıdık insanlara gidilir. Bayramın diğer günlerin aileyle vakit geçirilir ve bayram bitiminde herkes evine gider.

Azerbaycan

Dünden Bugüne Azerbaycan'da İslam ve Ramazan

Oktay Sehavetoğlu (Asadov)

Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans
Uluslararası Ticaret bölümü öğrencisi

Merhametli ve Rahim olan Allahın adı ile. Değerli kardeşlerim! Sizlere şu makalemde Azerbaycan'da İslam ve Ramazan'ın tarihi ve bu günü hakkında kısa ve, umarım, birçoğunuzun ilgisini çekicek bilgi vermek istiyorum. Öncelikle şundan başlayalım ki Azerbaycan (Türk) halkı İslamla VII yüzyılın ortalarında Hz.Ömer'in (r.a.) halifeliyi zamanında Yakın Doğudaki fetihler neticesinde tanık oldu ve bu Dini kabul etti.

743-744 yy. (hicri 126) Amediler Halifeliyi

zamanında yapılmış ve 2009 yılında imar edilmiş Cuma Camii Şamahi şehri, Azerbaycan

Günümüze kadar bir çok farklı siyasi ve ideolojik formasyonlardan geçmesine rağmen Azerbaycan nüfusunun %99,2 kendisini müslüman olarak tanımlıyor. Lakin 70 yıllık Sovyetler döneminden kalan komünist rejiminin etkisi halkımızın yaşam tarzı ve düşüncesinde kara izini bırakmıştır. 1921'den 1991'e kadar devam etmiş SSCB komünist rejimi Azerbaycan dahil olmakla SSCB'de olan tüm müslüman halklarını İslam'dan, tarihlerinden ve soylarından zorla ayırmak ve bu Dini unutturmak için elinden geleni yapmıştır. **Rejim tarafından Orta Asyadan Kafkasyaya kadar olan tüm camiler ve medreseler ya kapatılıp sosyal tesislere döndürülmüş ya komple uçurulmuştur; Kurani-Kerim dahil bir çok dini kitaplar müsadere edilip yakılmış, alim ve ho-**

FARKLI SESLERLE AYNI ŞEYİ SÖYLÜYORUZ

biz BİR milletiz

we are ONE nation

نحن أمة واحدة

nous sommes UNE nation

ᐃᑦ ᐃᑦᑦ ᐃᑦᑦ ᐃᑦᑦ

мы ОДНА нация

ما یک ملتیم

БІЗ БІР ҰЛТПЫЗ

wexeenu nahay HAL umad iskumid ah

biz BİR millet

НИЕ СМЕ ЕДНА НАЦИЈА

هم ایلک زنده قوم مین

Ife ndife mtunu umodzi

СҮҮД Л БИД НЭГ ҮНДЭСТЭН

biz BİR millet

بیز همممنز بیز میلیه تمیز

sote ni watu wamoja

ТХО ЦХЬА КЪАМ ДУ

ᐃᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ ᑦᑦᑦᑦ

mi smo jedan narod

আমরা এক জাতি

ne jemi NJĚ komb

Sisi ni taifa moja

İPEKYOLU
ULUSLARARASI ÖĞRENCİ DERNEĞİ
INTERNATIONAL STUDENT ASSOCIATION
جمعية الطلاب الدولية